Opłata pocztowa uiszczona ryczałtem.

NAJER FOLKSBLAT פרייז 20 גראָשען

הײַנט 8 זײַטען.

נײַער פאָלקסבלאַט

אונפּאַרטײאישע פּאָליטיש-געזעלשאַפטליכע טאָג-צײַטונג

Nr. 216/1511	Łódź, Czwartek 13 września 1928 r.	זעקסטער יאָהרגאַנג	לאָדז, דאָנערשטאָג כח [אלול] תרפ"ח	Nr. 216/1511

Adres Redakcji i Administracji: Łódź, Piotrkowska 21, tel. 24-71. | אַדרעס פון רעדאַקציע און אַדמיניסטראַציע: לאָדז, פּיעטריקאָווער 21, טעל. 24-71

רוסלאַנד אין דער פעלקער-ליגע.

פראַנקרייך זאָל איהר העלפען דאָרט אַרײַנקומען.

מאָסקווא, 12 (ספּ. טעל.) דער פאָרטרע-טער פון קאָמיסאַר פאַר אויסערן-ענינים ליטווינאָוו האָט קאָנפערירט מיט'ן פראַנצויזישען אַמבאַסאַדאָר הערבעט וועגען אַלגעמיינע פראַגען וואָס האָבען אַ שייכות צו די סאָוויעטיש-פראַנצויזישע בעציהונ-גען. ווי מ'ערקלערט אין די סאָוויעטישע קרייזען וועט זיך דער ראַט פון די פאָלקס-קאָמיסאַרען אין די נאָהענטסטע טעג ווענדען צו דער פראַנצויזי-שער רעגירונג וועגען אָנהויבען סאָוויעטיש-פראַנ-צויזישע אונטערהאַנדלונגען. אין פּראָגראַם פון די אונטערהאַנדלונגען זאָל אַרײַנגעהן די פראַגע פון די סאָוויעטישע חובות און די פערמיטלונג פון פראַנקרייך צו ערמעגליכען די סאָוויעטען דאָס אַרײַנטרעטען אין דער פעלקער-ליגע. דער דריטער פּונקט איז פעסטצושטעלען די בעציהונגען צווישען רוסלאַנד און פּוילען.

די שטאָט האַלע פערסמ'ט מיט גאַז.

עטליכע הונדערט מענשען אָפּגעפיהרט אין שפּיטאָל.

האַלע, 12. (ספּ. טעל.) פון די גרויסע מאַ-גאַזינען ברוינע קוילען האָבען זיך איבער דער שטאָט האַלע בעוויזען גרויסע וואָלקענס שוועבעל-גאַז. די דאָזיגע גאַזען האָבען פערסמ'ט עטליכע הונדערט פּערזאָן, וועלכע מ'האָט געמוזט אָפּפיהרען אין שפּיטאָל. אין 2 שולען זענען אַלע קינדער קראַנק געוואָרען. אַלע שולעס זענען פערמאַכט. די גאַזען האָבען זיך אַרויסבעקומען פון די קוילען-לאַגערען צוליב דעפעקטען אין דער אײַנריכטונג.

געהיימנישפולער מאָרד איבער א יודישען יובילער אין ראַדאָם.

ראַדאָם, 12. (טעלעפאָניש). נעכטען איז אויף לובעלסקאַ גאַס ערמאָרדעט געוואָרען דער יובילער פּיטעלמאַן.

דער מאָרד איז פאָרגעקומען בײַ זעהר גע-היימנישפולע אומשטענדען. דער ערמאָרדעטער איז נעפונען געוואָרען אין זײַן וואוינונג געבונדען די הענד און פיס און פערשטאָפּט דאָס מויל. דער האַלז איז געווען אַרומגענומען מיט אַ שטריק. ס'איז נישט בעמערקט געוואָרען קיין שום צייכען פון רויב.

אָפּקלאַנגען פון דער גרויסער באַהן-קאַטאַסטראָפע.

פּראָג, 12. (אַטע). די טשעכאָסלאָוואַקישע סאָציאַליסטען פאָדערען די דימיסיע פון טשעכישען באַהן-מיניסטער צוליב דער שרעקליכער באַהן-קאַטאַסטראָפע וואָס איז נעכטען פאָרגעקומען.

גרויסער פּאָליטישער סקאַנדאַל

טשעכישע פאַשיסטען ווילען העלפען אָפּרייסען מזרח-גאַליציען פון פּוילען.

פּראַג, 12. (אַט"ע). די טשעכישע צײַטונג „נאַראָדני אָסוואָבאָזשדעני" טיילט מיט וועגען דער ענטדעקונג פון אַן אוּנערהערטען פּאָליטישען סקאַנ-דאַל. אַ גרופּע טשעכישע פאַשיסטען מיט גענעראַל גיידא בראש האָבען אונטערגעשריבען אַן אָפּמאַך מיט אַ גרופּע אוקראַינישע עמיגראַנטען, לויט וועל-כען די אוקראַינער העלפען די טשעכישע פאַשיס-טען צוצוקומען צו דער מאַכט. די טשעכישע פאַ-שיסטען זאָלען ערלויבען צו אָרגאַניזירען אוקראַי-נישע לעגיאָנען, וועלכע זאָלען אָברייסען מזרח-גאַליציען פון פּוילען

20 אָרדערס אויף מאַשינען פאַר קרובים.

מאָסקווע. (י.ט.א.) דער „אָרט" אין מאָס-קווע האָט בעקומען די ערשטע 20 אָרדערס אויף מאַשינען פון קרובים אין אַמעריקאַ. צווישען די ערשטע אָרדערס געפינען זיך אויך צוויי אויף אויטאָמאָבילען און איינער אויף אַ שרייב-מאַשין.

דערשאָסען בײַם אַריבערגעהען די גרעניץ.

ווילנאַ, 12. (אַ. וו.) אין דער געגענד פון סטאָלבצי האָט אַ אומבעקאַנטער מענש געוואָלט אַריבערגעהן אומלעגאַל די רוסישע גרעניץ. די גרעניץ-וואַך האָט איהם נאָכגעשאָסען און איהם דער'הרג'עט.

ווי ס'האָט זיך שפּעטער אַרויסגעשטעלט איז דער'הרג'עטער דער בעקאַנטער קאָמוניסט ב. אושערסקי.

שווערע אויטאָבוס-קאַטאַסטראָפע

16 שווער-פערוואונדעטע.

לוצק, 12 (טעלעפאָניש) מיט'ן אויטאָבוס וועלכער קורסירט אויף דער ליניע לוצק — דובנאָ—קשעמיעניעץ איז פאָרגעקומען אַ שווערע קאַטאַ-סטראָפע. 16 מענשען זענען שווער פערוואונדעט געוואָרען, די סבה פון דער קאַטאַסטראָפע איז די אונפאָרזיכטיגקייט פונ'ם שאָפער.

אין פעלקער-ליגע-ראַט.

נײַער רעפערענט פון פּויליש-ליטווישען קאָנפליקט. — דער ענין פון עוואַקואַציע פונ'ם רהיין-געביט.

גענף, 12. (אַטע) אויף דער היינטיגער זיצונג פון פעלקער-ליגע-ראַט האָט זיך ווידער געפונען דער פּויליש-ליטווישער קאָנפליקט. מ'האָט אָבער נישט געקענט צוטרעטען צו בעטראַכטען דעם ענין, ווייל דער ליטווישער רעלעגאַט איז נישט געווען אין זאַל, מ'האָט איהם אַרומגעזוכט, אָבער נישט געפונען, די פראַגע איז אַלזאָ בעטראַכט געוואָרען אין דער אָפּוועזענהייט פון ליטווישען רעלעגאַט. אַלס נײַער רעפע-רענט פון פּויליש-ליטווישען קאָנפליקט איז אויסגע-וועהלט געוואָרען דער שפּאַנישער רעלעגאַט קווינאָנעס דע-לעאָן. ער דאַרף בעשטימען די ערשטע זיצונג פון דער פּויליש-ליטווישער קאָמיסיע.

גענף, 12. (אַטע) דער אַרויסטריט פון ליטווישען רעלעגאַט באַלאַטוס נעגען ליטע, האָט אין די קולואַרען פון פעלקער-ליגע געמאַכט אַן אײַנדרוק.

פּאַריז, 12. (אַטע) אין צוזאַמענהאַנג מיט די אונטערהאַנדלונגען וועגען אָפּרײַניגען דאָס רהיין-געביט שרייבט „עקאָ-דע-פּאַרי", אַז בריאַן וועט צוליב דעם מוזען רימיסיאָנירען.

פּאַריז, 12. (אַטע) אונטער דע ספּאָרזיץ פון פּרעזידענט פון דער פראַנצויזישער רעפּובליק דומערג וועט פאָרקומען אַ זיצונג פון מיניסטאָרען-ראַט, וואו ס'וועט בעטראַכט ווערען די פראַגע וועגען עוואַקו-אירען דאָס רהיין-געביט און וועגען אַ נאָכפאָלגער פון אומגעקומענעם בילדונגס-מיניסטער באָקאָ-נאָווסקי.

גענף, 12. (ספּ. טעל.) היינט מיטאָג-צייט האָט דער פּוילישער אויסערן-מיניסטער זאַלעסקי קאָנפערירט מיט'ן דײַטשען קאַנצלער מילער.

דער קאַנצלער מילער האָט געוואָלט אויף דער קאָנפערענץ פאָרשטעלען דעם מינ. זאַלעסקי רײַטש-לאַנדס פאָדערונגען בנוגע דער עוואַקואַציע פון אויבער-רהיין.

בעקאַנטמאַכונג.

אַזוי ווי עס איז יעצט די ימים הנוראים, קומען אָן פון אַנדערע געגענדען שוחטים, דערמיט זענען זיי משיג גבול דעם אַלטען שוחט. דערויף זענען מיר בעלי-בתים פון דער געגענד קאַראָלאַ, ראַדוואַנסקאַ, פּעטריקאָווער מודיע, אַז מיר וועלען צו דעם איסר השגת גבול נישט דערלאָזען און מיר בלײַבען טריי דעם אַלטען שוחט, וואָס מיר שעכטען שוין בײַ איהם אַ צייט פון 5 יאָהר

בײַ ר' אלימלך בערמאַן, פּעטריקאָווער 192

מיט אַכטונג ירמיהו יאַקובאָוויטש, אַבראַם קנאַפּמאַן.

817

צוריקגעצויגען די פעראָרדנונג

צו אַרעסטירען פּראָפ. קעלען פון באָסטאָן.

באָסטאָן. (י.ט.א.) די געריכטס-מאַכט האָט צוריקגעצויגען די אַרעסט-פעראָרדנונג, וואָס איז אַרויסגעגעבען געוואָרען דורך דער באָסטאָנער פּאָליציי געגען דעם בעקאַנטען פּסיכאָלאָגישען פאָרשער און מיטגליד פון דער ציוניסטישער אָר-גאַניזאַציע פּראָפ. האָראַס קעלען אין צוזאַמענהאַנג מיט זײַן אַרויסטריט בעת דעם פּראָצעס פון סאַקאָ-וואַנצעטי.

250 גייסטליכע פון יודישער אַבשטאַמונג

אין דער אַנגליקאַנישער קירכע.

ניו-יאָרק. (יט"אַ). ווי עס טיילט מיט די צײַטונג „סונדיי טשוירטשמען" געפינען זיך צווי-שען די גייסטליכע פון דער אַנגליקאַנישער קירכע 250 פּערזאָן פון יודישער אָבשטאַמונג. חוץ די דאָזיגע גייסטליכע לעבען אין ענגלאַנד, ווי עס שרייבט די צײַטונג פיל טויזענדער יודען, וועלכע האָבען אָנגענומען דעם קריסטליכען גלויבען.

די פיבער-קראַנקהייט דענג

איז אָבסערווירט געוואָרען בעת דער וועלט-מלחמה אין ארץ-ישראל.

אַטען. (י.ט.א.) ד"ר מאַקענזי, וועלכער איז דעלעגירט געוואָרען דורכ'ן פעלקערבונד קיין גרי-כענלאַנד מיט אַ מיסיע צו בעקעמפען די פיבער-קראַנקהייט דענג, וואָס הערשט דאָרט, האָט אין אַ געשפּרעך מיט'ן גריכישען וויצע-מיניסטער דאָק-טאָר צעס ערקלערט, אַז בעת דער וועלט-מלחמה האָט מען אין דער ענגלישער אַרמעע אין ארץ-ישראל אָבסערווירט צאָהלרייכע פעלען פון דער דענג-קראַנקהייט, אַ דאַנק די אָנגענומענע מיטלען איז די עפּידעמיע דעמאָלס בעקעמפט געוואָרען.

ענטלאָפען אַ קאָמוניסט

ער איז אַרויסגעשפּרונגען פון צוג אין מיטען גאַנג.

וואַרשאַ, 12 (טעלעפאָניש) נעכטען האָט מען איבערגעפיהרט פון סאַנדאָמיר קיין וואַרשאַ דעם בעקאַנטען אוקראַינער קאָמוניסט פּילימאַן סטעפאַניוק, הינטער קאַלושקי איז סטעפאַניוק אַרײַן אין קלאָזעט. ווען דער עסקאָרטירענדער פּאָליציאַנט האָט געזעהען, אַז סטעפאַניוק קומט אַ לענגערע צייט נישט אַרויס, האָט ער געעפענט די טיר אָבער סטעפאַניוק איז שוין נישט געווען, ער איז אַרויסגעשפּרונגען פון פענסטער אין מיטען גאַנג פון צוג.

לשנה טובה תכתבו!

אַ גליקליך און געזונד יאָהר ווינשען מיר אונזער געעהרטען פּרעזעס

ה' יעקב דוד פּאַצאַנאָווסקי און פאַמיליע

פאַר זײַן שפּענדע לטובת אונזער אינסטיטוציע אַלס כבוד יום-טוב פאַר'ן פּערסאָנאַל, פאַר וואָס מיר דריקען אויס אונזער האַרציגסטען דאַנק.

די פערוואַלטונג, די מלמדים, מנהל און אינקאַסענטען פון ישיבת אהבת תורה לאָדז, וואָלבאָרסקאַ 20

Dr. med.
BRAUN
וואוינט יעצט
6-טען שערפּיען 1
(בענעדיקטאַ) טעל. 40-26
ספּעציאַל-אַרצט פאַר הויט-און ווענערישע קראַנקהיי-טען און מענער-שוואַכע
נעמט אָן פון 9—11 פריה
און פון 5 ביז 8 אָוונט.

א כתיבה וחתימה טובה

צום נײַעם יאָהר ווינשען מיר אונזער גאַנצע קונדשאַפט, גלייכצײַטיג טיילען מיר מיט אונזער געעהרטער קונדשאַפט, אַז צו די בעפאָרשטעהענדע יום-טובים האָבען מיר אויך בעזיצען מיר אויף לאַגער פאָרגעבערייט האָניג-לעקעך אַ רייכען אויסוואַהל פון פערשי-דענע צוקער-וואַרען פון אייגענע אויסאַרבייטונגען, ווי אויך פון אַנדערע אינ- און אויסלענדישע פירמען צו מעסיגע פּרייזען.

מיט אַכטונג מ. ה. ווראָבלעווסקי
נאַוואָמיעסקאַ 21, טעל. 35-40.

936

ענדערונגען אין דער ענגלישער רעגירונג

8 מיניסטארען זאלען דימיסיאנירען.

לאנדאן, 12. (ספ. טעל.) אין די היגע אפאזיציאנעלע קרייזען ערקלערט מען קאטעגאריש, אז באלד נאכדעם ווי פרעמיער באלדווין וועט צוריקקומען פון אורלויב, וועלען פארקומען ענדערונגען אין דער ענגלישער רעגירונג.

8 מיניסטארען זאלען דימיסיאנירען און אויף זייער ארט זאלען אריינגעהען נייע.

בעפאלען יודישע פרויען צוליב... פאליטישע טעמים.

בערלין, 12 (יט"א טעלעגראפיש). אין די־סעלדארף איז פארגעקומען א פראצעס פון א גרופע האקענקרייצלער, וועלכע זענען בעפאלען יודישע פרויען, אין א מאנץ־זאל. דאס געריכט האט איינגעפונען, אז זיי האבען געהאנדעלט געמיין, נידערטרעכטיג און ברוטאל, נאר אזוי ווי זיי זענען זייער טאקע בעגאנגען צוליב פאליטישע טעמים זענען זיי בעשטראפט געווארען בלויז מיט 200 מארק

פערבעסערט זיך דער געזונדצושטאנד פון פראפ. איינשטיין.

בערלין, 12. (יט"א טעלעגראפיש). דער געזונד־צושטאנד פון פראפ. איינשטיין האט זיך פערבעסערט. פראפ. איינשטיין, וועלכער איז א הארץ־ליידענדער געפינט זיך אוגוסט'ן אויפיכט פון זיין פרוי אין ים קור־ארט שארבוירביי ליבוי און וועט זיך די טעג אומגעבען קיין בערלין

וואלדעמאראס אין איטאליען

אפשר וועט דאב איהם עפים העלפען?

רינע, 12 (ספ. טעל.) „סעמארניא" מעלדעט פון קאונא, אז וואלדעמאראס האט זיך רעצירירט צו פערלאזען נענף און איז ארויסגעפאהרען קיין איטאליען, וואו ער וועט פערבלייבען עטליכע חדשים. פאר זיין אפפאהרען האט וואלדעמאראס געהאט א גרויסען געשפרעך מיט קאנצלער מירלער. בראש פון דער ליטווישער רעלעגאציע אין גענף איז געבליבען סירזיקאוסקאס.

א דעלעגאציע פון פעלקערבונד־ליגעס

ביים פרעזידענט פון דער פעלקערבונד־פערזאמלונג.

גענף, (יט"א) דער פרעזידענט פון דער פעלקערבונד־פערזאמלונג צאלע האט אין דער אנוועזענהייט פון גענעראל־סעקרעטאר פון פעלקער־בונד סער דרימאן אויפגענומען א דעלעגאציע פון דער אינטערנאציאנאלער פעלקער־בונד־ליגעס — אוניאן מיט פראפ. אלאר בראש. אין דער רעלעגאציע האבען אנטייל גענומען פערטרעטער פון די פעלקער־בונד־ליגעס פון פערשירענע לענדער. אין נאמען פון דער ארץ־ישראל'דיגער ליגע האט זיך אין דער רעלעגאציע בעטייליגט ד"ר ב. פיינבערג.

פראפ. אלאר האט איבערגעגעבען דעם פרעזידענט צאלע די ריזאלוציעס, וועלכע זענען אנגענומען געווארען אויף דער לעצטער פלענאר־פערזאמלונג פון דער אוניאן אין האאג. אין זיין קורצער רעדע האט פראפ. אלאר בעטאנט, אז אין דער אוניאן האט דער פעלקער־בונד פרייע און איבערגעגעבענע פריינד. ער האט אויספיהרליך געשילדערט בעזונדערס די טעטיגקייט פון דער אוניאן לטובת די מינדערהייטען, אונטערשטרייכענדיג, אז די פעלקערבונד־ליגעס האבען פיל אויפגעטון אויף דעם געביט און אין א געוויסער מאס בעמיהט זיך צו פאציפיצירען די בעציהונגען צווישען די מעהרהייטען און די מינדערהייטען.

פרעזידענט צאלע האט אויסגעדריקט זיין אנערקענונג פאר דער טעטיגקייט פון די פעלקערבונד־ליגעס און געראנקט דער רעלעגאציע פאר'ן איבערגעבען די רעזאלוציעס.

טויזענדער ארעסטירטע אין שפאניען

צוליב א כלומר'שטע פערשווערונג געגען שפאנישען דיקטאטאר.

מאדריד, 12. (ספ. טעל.) אין צוזאמענהאנג מיט דער ענטדעקטער פערשווערונג געגען דער דיקטאטור פון פרימא־דע־ריווערא קומען ווייטער פאר אונגעהויערע ארעסטען. די טירמעס זענען איבער־פולט מיט טויזענדער כלומר'שטע פערשווערער.

אפגעלעגט דאס מיליטער־דינסט

פאר די קאלאניסטען אין בירא־בידושאן.

מאסקווע, 12 (יט"א טעלעגראפיש) דער „סאוונארקאז" האט בעשלאסען אפצולייגען אויף 3 יאהר דאס מיליטערישע דינסט פאר אלע מיליטער־פליכטיגע, וואס האבען עמיגרירט קיין בירא־בידושאן.

ס'איז אויך ענטשטאנען א פראיעקט צו בעפרייען אלע בירא בידושאנער קאלאניסטען פון שטייערען אויף 8 יאהר.

מיט 100 קלעפ פון א האק האט ער ערמארדעט זיין מוטער.

קאטאוויץ, 12. (ספ. טעל.) אין שטעדטעל רודא האט דער 24 יעהריגער ארבייטער יוזעף פראקאפ אויף אן אכזריות'דיגען אופן ערמארדעט זיין 50 יעהריגע מוטער. ווען די מוטער האט זיך אבגעזאגט צו געבען פראקאפ'ן געלד, האט ער געכאפט א האק און דערלאנגט דער מוטער איבער 100 קלעפ, פון וואס די אלטע איז געבליבען טויט. דער מערדער איז ארעסטירט.

רעווי־ און קאמעראל־טעאטער

ליי־ונג: מ. בראדערזאן.

„ארט"

זאכאדניא 43

1 פא. שטעלונג

היינט, דאנערשטאג, פינקטליך 9.30 א זייגער אווענד

1־טער (VIII) פראגראם א. נ.:

„האטעל טערקאליא"

1) פראלאג
2) האטעל „טערקאליא"
3) ביטערע צייטען
4) צעהולעמטע יונגען
5) על נהרות בבל
6) קאצן־סערענאדע
7) אין וואגאן
8) סדרה בלק
9) ניפטער, פיפטער
10) צווישען חסידים

ליטער. לייטער — משה ב־אדערזאן
מוזיק לייטונג — דוד ביינעלמאן
רעזש. און קאסט — ד. מאמוס און ש. בלום
קאנפעראנסיער — מ. נאלפען
קאנצערט־מייסטער — ש. ביגעלמאן
ליכט־עפעקטען — ש. יעראזאלימסקי.

היינט, דאנערשטאג — הנחה בילעטען גילטיג.

דער פעראיין פאר יודישע פאלקס־שולען און פארשול־ערציהונג (צעגעלניאנא 75)

איז מודיע, אז פון דעם נייעם שול־יאהר 29 1928 וועט געעפענט ווערען

א העברעאישער

גן פ'ן נאמען פון

גן־ילדים שלום־עליכם

דער „גן־ילדים" וועט געפיהרט ווערען לויט די פעדעגאגיק פון דער מאדערנסטער פעדאגאגיק און וועט שטעהן אונטער דער לייטונג פון

א קוואל פיצירטער פרעבעליסטין.

איינשרייבונגען טעגליך פון 9—1 אין דער קאנצעלאריע פון „גן־ילדים" צעגעלניענא 75, טעל. 34־13.

א ארבייטער

צו סווטערס

ווערט געזוכט

ביי י. סטופניצקי

ווסכאדניא 35. 248

איך נעהם אן

אויף לוין.

אויף 10/130 P.D.

מאשין

אויף מאטאר־בעטריב

אפערטען אונטער „B"

מודעה מהראבינאט

צו דער יודישער בעפעלקערונג פון ווילקער ראיאן!

אזוי ווי ביי דעם שחט־הויז פון עופות, פעטריקאווער 176 שטעהט א פרוי, וואס רעדט אפ יעדען, וואס טראגט אריין צו שעכטען און זאגט, אז זי איז מכלומרשט די שוחט'ין און וואוינט פעטריקאווער 192 און פון היינט אן שעכט מען ביי איהר אין דער וואוינונג, ע"כ זענען מיר מזהיר, אז ווער עס וועט שעכטען פעטריקאווער 192, אדער אנדערע ווינקעל־שוחטים, איז די שחיטה נבילה וטריפה און א שאלה אויף די כלים, נאר מען זאל שעכטען פעטריקאווער 176, אין שחט־הויז, וואו מען שעכט דארט א גאנצען טאג. וואס דאס איז תחת השגחת הראבינאט פון 6 פריה ביז 12 מיטאג שעכט דער שוחט ר' בישל האללע, וועלכער וואוינט אויף פאלנאצנא 11.

לאדזער ראבינאט.

דער פעראיין פאר יודישע פאלקס־שולען און פארשול־ערציהונג לאדז, צעגעלניאנא 5.

איז מודיע, אז פונ'ם נייעם שול־יאהר, 1928/29 האט ער איבערגענומען אין זיין רשות די שולע „יבנה" צעגעלניאנא 75, וועלכע ער וועט פיהרן צוזאמען מיט דער העברעאישער שולע אומ'ן נאמען פון שלום־עליכם אלס

א 7־קלאס. העברעאישע קאאדוקאציאנס־שולע

דאס בעזוכען די שולע בעפרייט פון שול־צוואנג.

איינשרייבונגען טעגליך פון 9—1 מיטאג, צעגעלניאנא 75, טעל. 34־13.

Dr. Krausch

פיעטריקאווער 86

ספעציאליסט פאר אויגענקראנקהייטען

צוריקגעקעהרט.

בעקאנטמאכונג.

מיר האבען געעפענט א בעקוועהמען

עופות־שחט־הויז

אויף ווסכאדניא 50,

אזוי ווי עס איז געווען פאר עטליכע יאהר.

שוחטי עופות דפה

בהשגחת הראבינאט.

DR. med. DONCHIN

מאניושקי 1

MONIUSZKI 1,

טעלעפאן 9־97.

ספעציאל־ארצט פאר אויגענקראנקהייטען

צוריקגעקעהרט קיין פוילען.

נעמט אן טעגליך פון 10—1 מיטאג און פון 4—7 נ.מ.

זונטאג פון 10 ביז 1 בייטאג.

Dr. med.

J. Herszfinkiel

ZAWADZKA 15, TEL. 11-87

קינדער־קראנקהייטען

נעמט אן פון 8—10 פארמיטאג און פון 3—5 נאכמיטאג

Gimnazjum Humanistyczne Męskie

I. Kacenelsona

Cegielniana 28, tel. 51-79

עס ווערען אנגענומען שילער אין אלע קלאסען.

פאר אביטוריענטען פון פאלקס שולען און פאר שילער פון די העכערע קלאסען (5־טען און 6־טען) וועלען געמאכט ווערען צייטווייליגע ערלייכטערונגען בנוגע די העברעאישע לימודים.

ס'ווערען אויך אנגענומען קינדער פון 4 יאהר אן אין אונזער 1־טען העברעאישען

גן־ילדים

(פרעבעל־שולע) אונטער דער לייטונג פון דער בעוו. פעדאגאגין ש. קאצענעלזאן־פיינשטיין

מיט איינשרייבונגען זיך ווענדען אין דער קאנצעלאריע טעגליך פון 11 ביז 2 בייטאג און פון 5 ביז 7 אווענד.

די דירעקציע.

פון באלד

צו פערמיטען פערשידענע וואוינונגען, 1 צימער און קיך 2 צימער און קיך מיט בעקוועמליכקייטען, אויף יעראזאלימסקא 6 ערפאהרען ביי

ש. פריזאנט, ברזשעזינער 10

טליתים־פאבריק

אויסארבייטונג פון וואלענע, האלב־וואלענע, זיידענע טליתים כמו טערקישע, ווי אויך טליתים־קטנים, הורט און דעטייל מיט אויספערטיגונג, אויך גארטלען, שפאניער און ציצית, צו בעקומען ביליגער ווי איבעראל

ביי א.ח. ציטרינאווסקי, קאמיעננא 1.

אין 2. טויער, פארטער. קומט און איבערצייגט אייך!

בעמ.: ס'ווערען אויך אנגענומען אלטע טליתים צום וואשען.

LEKARZ DENTYSTA צאהן־ארצט

St. GELBERG

זאכאדניא 15, טעל. 31־08.

צוריקגעקעהרט.

היילט גאנץ פערנאכלעסיגטע ציינער און מויל־קראנקהייטען. צאהן־ציהונג אהן שמערצען, היילט מיט ליכט־בעשטראהלונג, ספעציעלער לאבאראטאריום פון קינסטליכע צייהן.

נעהמט אן פון 7—9 אווענד.

לאָדז. 13 סעפּטעמבער 1928

„נייער פאָלקסבלאַט“

לאָדז. 13 סעפּטעמבער 1928

וואו אַ מפּלה איז שולדיג דער יוד.

די פלוצלינגע ידיעה וועגן די פּאָגראָמען אין ליטע האָט אונז געטראָפען ווי אַ דונער.

מיר האָבען געמיינט, אַז פּאָגראָמען וועגען שוין אַ וואָך פון דער געשיכטע, פון עבר, אַ שוואַרץ־שמוציג בלעטעל וואָס וועט זיך קיינמאָל נישט אויפ־מישען צוריק. ערשט ווידער ווערט יודיש בלוט פערגאָסען, ווידער פערשפּרייט זיך די כּולינאַנעריע איבער יודישע היימען און פערוואַנדעלט זיי אין חורבות! און ווידער געשענדעטע יודישע פרויען!

און נישט קיין צופעליגע ווינקעל־אָנפאַלען פון פינסטערע באַנדעס, נאָר פּאָגראָמען אָרגאַניזירטע דורך פאָרשטעהערס פון דער מאַכט, ביי דער חוצפּה'דיגער פּאַסיוויטעט פון דער פּאָליציי, אַלץ לויט'ן אַלטען רוסיש־אוקראַינישען שטייגער!

און וואו? אין ליטע, אויפ'ן סאַמע הויך־פּונקט פון דער אייראָפּעאישער מאַפּע, און דער וועלכער ליטע, וואָס איז נאָך מיט עטליכע יאָהר צוריק פערעכענט געוועזען ווי אַ יודישער גן־עדן, וואָס שטעהט נאָך איצט אין אַנ'ענגען פּאָליטישען פערבאַנד מיט דער „פּעריודישטער“ סאָוויעטען־רוסלאַנד, וואָס גרעניצט זיך מיט דער הויך־קולטור־רעלער דייטשלאַנד און מיט אונזער פּוילען.

און ווען? גראָד אין דעם מאָמענט, ווען דער פאָרשטעהער פון ליטע, וואַלדעמאַראַס, איז אין גענף געשטאַנען פאַר'ן פאָרום פון פעלקער־בונד און פערלאַנגט, מ'זאָל איבערגעבען אין זיין רשות ווילנע, די יודישע ווילנע, די ירושלים דליטע!...

די סיבּות פון די בלוט־פערגיסונגען איז נישט שווער צו דערגעהן.

ליטע איז אויף צרות, איהרע קרענקליכע אַספּיראַציעס פון עקספּאַנסיע ווערען נישט דערפילט. דער שאָוויניזם פון די מאַסען, וואָס איז דורך דער רעגירונג צורייצט געוואָרען, כדי צו שטיקען דער־מיט די היימישע פּאָליטישע געגנערס, ווערט נישט בעפרידיגט. די פּאָזיציע פון דער רעגירונג ווערט דורכדעם אָפּגעשוואַכט. ס'איז שוין נישט קיין סוד, אַז אויב וואַלדעמאַראַס וועט נישט ברענגען ווילנאָ, וועט ער מוזען גערן. זיין גאַנצער קאַמף אין גענף איז נישט אַזוי פאַר ליטע, ווי פאַר זיין אייגענער פעל.

און אָט איז דער יוד, ווי געוועהנליך, דער שעיר לעזאזל.

מאָטיווען דערצו זענען פערהאַן גענוג. מען דאַרף זיי ערשט נישט פאַבריצירען, מ'קען זיי גע־פינען פערטיגע אין דער כראָניק פון ניקאָלאַי ני־קאָלאַיעוויטשעס טאַקטיק און ביי אַנדערע. וואו אַ מפּלה, איז שולדיג דער יוד, דער יוד איז נישט גענוג פּאַטריאָטיש, ער איז באַלאָנאָפּיליש, ער פערדאַרבט די שטימונג אין אויסלאַנד — האָט ער געצויגען אויף זיך „דעם גרימצאָרן פון די מאַסען“..

פערשטעהט זיך, אַז ס'איז כּזב ושקר. דער יוד אין ליטע קרעכצט פון פּרנסהלאָזיגקייט, פון איבערגעשפּאַנטען שטייער־שרויף, פון בערויבטע נאַ־ציאָנאַלע רעכט, ער איז אָבער צו פיל דערשטיקט, כדי צו פיהרען פּאָליטיק.

דער אמת'ער מאָטיוו איז, ווי געזאָגט, די פּאָליטישע מפּלה פון ליטע.

אָבער ס'איז שוין דער אָנגעצייכענטער וועג פון דער געשיכטע: צוליב מפּלות פערגיסט מען יודיש בלוט און נאָכדעם קומט ערשט די אמת'ע מפּלה. ס'איז נישט קיין אַטאַליזם, נאָר אַ לאָגישע קאָנסעקווענץ. בלוט איז זיך נוקם; פּאָגראָמען ווער־גען שוין אַליין אַ רעזולטאַט פון פערלוירענקייט, פון אָנמעכטיגקייט, אָבער די בלוטיגע שכּרות דער־פיהרט שוין צו פולשטענדיגער צופאַלענקייט.

און ליטע, די ראָזיגע קליינינקע בופער־מלוכה־לע, וואָס לעבט נאָר מיט'ן כּוח פון דער שנאה צווישען די גרויסע פעלקער, האָט מיט די לעצטע פּאָגראָמען אַליין אָנגע'חתמענט איהר גורל.

און די יודישע בלוט וועלען דערטרונקען ווער־רען אַלע איהרע האָפנונגען.

פ. ק.

די פּראָיעקטן צו ענדערן די קאָנסטיטוציע

שטרעבען צו פערגרעסערען די מאַכט פון מלוכה־פּרעזידענט.

ווי בעוואוסט, האָט די רעגירונג איבערגעלאָזט פאַר דעם רעגירונגס־קלוב (אַ"נסעל) די איניציאַ־טיוו אויסצואַרבייטען אַ פּראָיעקט פון אַ נייער קאָנסטיטוציע. ערשט ווען דער פּראָיעקט וועט זיין אויסגעאַרבייט, וועט זיך די רעגירונג אַרויסזאָגען וועגען איהם.

די לעצטע בעראַטונגען פון רעגירונגס־קלוב האָבען געבראַכט דערצו, אַז עס זענען פעסטגע־שטעלט געוואָרען עטליכע גרונד־טיפּען פון דער נייער קאָנסטיטוציע. מען האָט אויסגעאַרבייט עטלי־כע פאָרשלאַגען, וואָס זענען נעפאַסט אין דער פאָרם פון אַ געזעץ־פּראָיעקט און מען האָט זיי איבער־געשיקט צום מאַרשאַל פּילסודסקי, ער זאָל זי בעטראַכטען און אַרויסזאָגען זיין מיינונג.

דער הויפּט־גרונד פון די אַלע פאָרגעשלאָגע־נע פּראָיעקטען איז די שטרעבונג צו פערגרעסערען די מאַכט פון מלוכה־פּרעזידענט און צו רעפאָרמי־רען דעם סענאַט. כאַראַקטעריסטיש איז דער פאָר־שלאַג, אַז דער מלוכה־פּרעזידענט זאָל ווי אַמאָל הייסען מלוכה־שעף (נאַטשאַלניק פּאַנסטוואַ) און דער פּרעמיער־מיניסטער זאָל הייסען קאַנצלער.

דער מלוכה־שעף זאָל האָבען דאָס רעכט פון וועטאָ, לויט וועלכען ער זאָל קאָנען אָפּשטעלען די פערפליכטענדע קראַפט פון יערען געזעץ. די רע־גירונג זאָל זיין פעראַנטוואָרטליך צוגלייך פאַר'ן מלוכה־שעף, ווי פאַר'ן סיים און סענאַט. דערביי זאָל דער סיים און סענאַט האָבען גלייכע רעכט.

אַ פאָרשלאַג וועגען אויסדריקען אומצוטרוי צו דער רעגירונג זאָל קאָנען אָפּגעשטימט ווערען ערשט אין 30 טעג אַרום נאָך דעם, ווי ער ווערט אַריינגעטראָגען, דערביי זאָל ער קאָנען אָנגענומען ווערען נאָר דורך מעהר ווי אַ העלפט פון אַלע דעפּוטאַטען אָדער סענאַטאָרען. עס איז אויך פערהאַן אַ פאָרשלאַג, אַז אַנ'אומצוטרויען־וואָטום זאָל קאָנען אַריינגעטראָגען ווערען נאָר בעת דער יעהרליכער בודזשעט־סעסיע.

אין פאַל ווען דער מלוכה־שעף ווערט קראַנק, שטאַרבט, אָדער פערלאָזט סתם זיין אַמט, ווערט זיין אַמט צייטווייליג אויסגעפיהרט נישט ווי ביז איצט דורכ'ן סיים־מאַרשאַלעק, נאָר דורכ'ן קאַנצלער (פּרעמיער־מיניסטער).

וועגען דעם אופן, ווי עס זאָל געוועהלט ווערען דער מלוכה־שעף זענען פערהאַן עטליכע פאָרשלאַ־גען. אַ'ן פאָרשלאַג זעהט פאָר, אַז דער מלוכה־שעף זאָל געוועהלט ווערען דורך אַ נישט־דירעקטען פּלעביסציט, ד. ה. אַז די גאַנצע בעפעלקערונג זאָל וועהלען ספּעציעלע עלעקטאָרען (וואַהל־מענער), וועלכע וועלען וועהלען דעם מלוכה־שעף. אַנ'אַנ־דער פאָרשלאַג זעהט פאָר אַ דירעקטען פּלעביסציט צווי־שען צוויי קאַנדידאַטען, וואָס וועלען נאָמינירט ווע־רען דורך דער נאַציאָנאַלער פערזאַמלונג. אַ דריי־טער פאָרשלאַג זעהט פאָר, אַז עס זאָל בלייבען דאָס איצטיגע סיסטעם, לויט וועלכען דער מלוכה־שעף ווערט געוועהלט דורך דער נאַציאָנאַלער פער־זאַמלונג.

וועגען סענאַט זענען אויך פערהאַן פערשידענע פאָרשלאַגען, עס איז פערהאַן אַ פאָרשלאַג, אַז די סענאַטאָרען זאָלען נישט געוועהלט ווערען, נאָר נאָ־מינירט ווערען דורך דעם מלוכה־שעף. לויט אַנ'אַנ־דער פאָרשלאַג זאָל אַ העלפט פון די סענאַטאָרען געוועהלט ווערען און אַ העלפט זאָל נאָמינירט ווערען.

דער סענאַט זאָל בעקומען דאָס רעכט פון גע־זעצגעבערישער איניציאַטיוו.

עס איז אויך פערהאַן אַ פאָרשלאַג וועגען שאַ־פען אַ מלוכה־ראַט, וואָס זאָל אַרויסזאָגען זיין מיי־נונג וועגען די געזעצגעבערישע פאָרשלאַגען פון סיים, פון סענאַט און פון דער רעגירונג.

ווען מאַרשאַל פּילסודסקי וועט אַרויסזאָגען זיין מיינונג, וועט דער רעגירונגס־קלוב צוטרעטען צו בעראַטען זיך מיט דער רעגירונג.

עס איז נישט אויסגעשלאָסען, אַז דער פּראָ־יעקט פון דער קאָנסטיטוציע וועט פאָרגעלעגט ווע־רען דעם סיים באַלד ביים אָנהויב פון דער בודזשעט סעסיע, וואָס וועט צונויפגערופען ווערען סוף אָק־טאָבער.

---

2 יודישע אימיגראַנטען קומען פון מעקסיקאָ מיט אַנ'אַעראָפּלאַן

זיי וועלען אָבער דעפּאָרטירט ווערען.

סאַן־אַנטאָניאָ. (יט"אַ). צוויי יודישע אי־מיגראַנטען, הערש מילווערמאַן, 21 יאָהר אַלט און פייגע אָקסעלראָד, 23 יאָהר אַלט, וועלכע זענען דאָ אָהערגעקומען צו פליהען מיט אַנ'אַעראָפּלאַן פון מעקסיקאָ, וועלען, ווי עס ווייזט אויס, דעפּאָר־טירט ווערען צוליב דעם, וואָס זיי זענען אַריינגע־קומען אין די פעראייניגטע שטאַטען אָהן די נוי־טיגע אימיגראַציע־וויזעס. דער פּראָצעס געגען זיי וועט דאָ אינגיכען פאָרקומען.

פרל. אָקסעלראָד, וועלכע איז געבוירען אין טשיזשעוו, נעבען וואַרשאַ, האָט פערלאָזען פּוילען מיט דער דעה צו קומען אין די פעראייניגטע שטאַ־טען. אָבער נישט קענענדיג דאָ אַהערקומען, איז זי געפאָהרען קיין קובאַ, וואו זי האָט פערבראַכט אַ יאָהר צייט, אויך מילווערמאַן, וועלכער שטאַמט פון פּינסק, האָט פערבראַכט אַ צוויטע צייט אין קובאַ און אין מעקסיקאָ, איידער ער האָט געמאַכט דעם פערזוך אַריינצוקומען אין די פעראייניגטע שטאַטען.

אומשולדיגע

די געשיכטע פון דריי פּראָצעסן צו רעהאַ־ביליטירן אומשולדיג פער'משפטע מענשען

פון ו. גראָסמאַן.

יונגלאַנד האָט אַ"ייט פערענדיגט איהר ריינ־גונגס־פּראָצעס אין דער מעשה אָסקאַר סלייטער, און הער דאָ געוויס גרונד צו פערטיפען זיך אין נאָר אַזאַ, נאָר מוז מען טאַקע זיין אַזוי קאָנסעק־ווענט מיט רעם אויספיהרען די טויט־שטראָף.

דורך דייטשלאַנד גייט היינט אַנ'אמת'ער שטורם וועגען דעם אומשולדיג־פער'משפּט'ען און ביז געהאַנגענעם פּוילישען אַרבייטער, יאַקובאָוו־סקי. יעדער טאָג ברענגט נייע בעווייזען פון דער בערדיגער יודישער בלוטדורשטיגקייט, מיט וועלכער דער דייטשער פּראָקוראָר האָט זיך געאיילט צו הייבען דעם זומגליקליכען אויף אַ ווייב אָפּהאַלט. דיזער פער'משפּט'ער זאָל חלילה נישט לעבען נאָך אין איבערי־גען מאָל.

בידע פערברעכענס פון דער אָפיציעלער מלוכה־יוסטיץ: די 18 און אַ האַלב יאָהר, וועלכע אָסקאַר סלייטער האָט אָפּגעשמאַכט אין געפענגע־ניש, און דער טויט פון יאַקובאָווסקי, זענען גע־שעהן דערפאַר, וואָס מען האָט זיך געלויבט צו פער'משפּט'ען מענשען אויפ'ן גרונד פון נישט־דירעקטע בעווייזען. קיין דירעקטע בעווייזען פון זייער שולד — ווי אין דעם ענין סאַקאָ־וואַנזעטי — האָט מען נישט געהאַט. האָט מען פער'משפּט צו די שווערסטע שטראָפען — אָסקאַר סלייטער איז אויך געווען פער'משפּט צו טויט־שטראָף, נאָר בע־קומען געשענקט קאַטאָרגע אַנשטאָט דער תליה — אויפ'ן גרונד פון קאָמבינאַציעס און אַזעלכע נישט דירעקטע בעווייזען, וואָס זענען שוין סתם נישט קיין בעווייזען.

היינט קומט פראַנקרייך אויפ'ן סדר היום. דער פּראָצעס פון ריינינונג פון אַנ'אומשולדיג־אומ־געקומענער פאַמיליע איז נאָך נישט פאָרגעקומען, אָבער נאָך 37 יאָהר קאַמף פאַר רעהאַביליטאַציע זענען היינט דאָ שאַנסען, אַז אַ נייער פּראָצעס וועט פאָרקומען. נישקשה, דער אומשולדיג פער'־משפּט'ער איז שוין לאַנג געשטאָרבען אויף דער קאַטאָרגע, אין גוויאַנא, זיין פרוי איז געשטאָרבען אין אַ משוגעים־הויז, אָבער דער פּראָצעס וועט פאָרט מוזען געשטעלט ווערען, כדי אַראָפּנעמען דעם פלעק פון די אומשולדיגע און שטעמפּלען די שול־דיגע...

* * *

מיט 21 יאָהר צוריק, 1907, האָט זיך די פראַנצויזישע ליגע פאַר מענשען־רעכט גענומען אויספאָרשען, אַ פּראָצעס, וועלכער איז פאָרגעקומען אין אָנהויב פון 1891, אין דער פראַנצויזישער פּראָווינץ־שטאָדט עפּינאַל. לוי אַדאַם, דער זון פון אַ מאַן, וועלכער איז דעם 13־טען מערץ 1891, פער'משפּט געוואָרען צו 15 יאָהר קאַטאָרגע, האָט נישט אויפגעהערט צו רוהען און פערלאַנגט, אַז מען זאָל רעווידירען דעם פּראָצעס פון זיין פאָטער, מוטער און דעם פאָטערס ברודער.

אין הויז ביי די אַדאַמ'ס האָט געלעבט אַנ'־אַלטיטשקע פרוי באַרטעלעמי, מע זהאָט זי גע־פונען אַ טויטע און דער חשד איז געפאַלען אויף חי באַלעבאַטים. קיין שום בעווייזען פון זייער שולד זענען נישט געווען. מען האָט קאָמבינירט, מען האָט געטראַכט אַלערליי השערות און געקומען צו דעם רעזולטאַט, אַז קיין אַנדערע האָבען נישט געקאָנט דערהרג'ענען די אַלטיטשקע.

אומצעהליגע מאָל האָט זיך די פּרעסע אומ־געקעהרט צו דעם פּראָצעס. דאָ סנעוויסען פון דעם פּראָקום האָט זיך קיינמאָל נישט געוואָלט בערוהיגען. די גרעסטע דראַמע האָט זיך אָפּגע־שפּילט ביים פּראָצעס גופא, ד. ה. מיט 37 יאָהר צוריק, ווען דער ריכטער האָט פאָרגעלייענט דעם פּסק, איז די פרוי אַדאַם משוגע געוואָרען. זינט דער צייט האָט זי נישט פערלאָזען דאָס משוגעים־הויז און איז דאָ געשטאָרבען. די צוויי ברידער אַדאַם זענען אָפּגעשיקט געוואָרען אין דער בעריהמ־טער קאַטאָרגע פון גוויאַנא, פון וואַנען מענשען קערען זיך שוין נישט אום קיין לעבעדיגע. גוויאַנאַ האָט נישט קיין בעסערען נאָמען ווי אַמאָל די קאַטאָרגע אויף דעם רוסישען סאַכאַלין און סיביר.

צעהנדליגער יאָהרען זענען אַוועקגעגאַנגען. דער פּראָצעס איז געוואָרען אַ שטיק געשיכטע. דעם 15. מערץ היי־יאָהר, האָט אין ניצא געהאַלטען אַ פאָר־טראַג אין דער היסטאָרישער געזעלשאַפט קאָמענ־דאַנט שאַראַנט וועגען דעם „פּראָצעס אַדאַם“. דער מאַן האָט דערצעהלט, אַז די אַלמנה און די טאָכטער פון דעם אַמאָליגען פערוואַלטער פון דער גוויאַנער קאַטאָרגע ה' וועריניאָן, האָבען איהם דערצעהלט, אַז דער פערוואַלטער האָט לאַנג שטודירט דעם ענין פון די צוויי ברידער אַדאַם און איז געקומען צו דער איבערצייגונג, אַז זיי זענען נישט שולדיג אין דעם פערברעכען, פאַר וועלכען מען האָט זיי גע־משפּט און פער'משפּט. וועריניאָן האָט זיך געווענדעט וועגען דעם ענין קיין פּאַריז מיט דער האָפנונג, אַז דאָס וועט פיהרען צו דער רעוויזיע פון דעם פּראָ־צעס, אָבער ער האָט געהאַט אַ טעות: קיין נייעם פּראָצעס האָט מען נישט געוואָלט בעשטימען.

יאָהרען זענען אַוועקגעגאַנגען, דער זון פון דעם עלטערען אַדאַם האָט נישט גערוהט און געזוכט גערעכטיגקייט, ביז די סענין האָט זי דערגענומען די ליגע פון מענשען־רעכט מיט איהר גאַנצען אַפּאַראַט. דאָ וועט שוין קיינמאָל אַ קלאַגע נישט דערשטיקט ווערען, עס מעג דויערען צעהנדלינער יאָהרען, אָ־בער מען וועט ווידער און ווידער פאָרשען דעם ענין ביז מען וועט סוף כל סוף קומען צו אַ רעזולטאַט, אַזוי אי וועט אויך געוועזען אין דעם פאַל. די „סורעטע זשענעראַל“, די פראַנצויזישע געהיים־פּאָליציי, האָט בעשטימט איינעם פון איהרע בעסטע קאָמיסאַרען אויסצופאָרשען דעם „ענין אַדאַם“ פון אָנהויב ביז צום סוף. ער האָט גענומען זאַמלען מאַטעריאַל, אויספרעגען לעבעדיגע עדות, שטודירען אַלטע דאָ־קומענטען און אויף גרונד פון דעם געזאַמעלטען שטאָף נעקומען צו דער איבערצייגונג, אַז מען דאַרף ריווידירען דעם פּראָצעס. היינט איז דאָ אַ סך אַ האָפנונג, אַז נאָך 37 יאָהר וועט מען גוטמאַכען אַ טייל פון די גרעסטע פערברעכענס און אַנ'אומ־שולדיג פער'משפּט'ען וועט מען — שוין אַ סך יאָה־רען נאָך זיין טויט — בעפרייען פון דער פאַלשער בעשולדיגונג...

* * *

קאָן מען נאָך די לעצטע צוויי פּראָצעסען אין דייטשלאַנד און ענגלאַנד און נאָך דעם קומענדען פּראָצעס אין פראַנקרייך זיין אין ספק אין דער גרויסאַמקייט פון אַ טויט־אורטייל, ביי וועלכען מען קען נישט פעריכטען דעם פעהלער, אויב מ'גע־פינט אפילו אום שפּעטער, אַז מען איז בעגאַנגען אַ פעהלער?

מען וואונדערט זיך נישט זעלטען אין אויסלאַנד איבער די אָפטע בעפרייאונגען פון מערדער דורך די פראַנצויזישע געריכטען. מען מאַכט זיך לוסטיג איבער דעם, ווי די פראַנצויזישע שוורי־מענער זאָ־גען זיך אָפּ כמעט שטענדיג נאָכצוקומען די פאָדערונג פון די פּראָקוראָר וועגען אַ טויט־אורטייל. עס איז די מענשליכע מורא צו בעגעהן אַ גרעסערען פער־ברעכען, ווי דער אָנגעקלאָגטער פערברעכער האָט בעגאַנגען. עס איז אַ פּראָטעסט געגען דעם, וואָס מענשען נעהמען זיך דאָס רעכט אין נאָמען פון יושר, אין נאָמען פון דער געזעלשאַפט און פון גע־מער ערציהונג צו טויטען און מאָרדען. ד. ה. טון דאָס איינענע, וואָס דער פערברעכער האָט געטון.

יודען ווייסען יעדענפאַלס מעהר פון אַנדערע, וואָס הייסט אַנ'אומגערעכטער פּראָצעס און אַנ'אָנ־קלאָגע געגען אַ שולדיגען. מיר קענען נישט פערגע־סען דעם הילזנער־פּראָצעס אין עסטרייך, דעם בייליס־פּראָצעס אין קיעוו און אודאי נישט דעם דרייפוס־פּראָצעס אין פראַנקרייך. מען רעדט שוין נישט פון די שרעקליכע בלבולים און מערדערישע פּראָ־צעסען געגען יודען אין דער צייט פון מלחמה אין רוסלאַנד. אָבער אויך נישט ווייניג אין עסטרייך און אונגאַרן. מע וואָלט געקאָנט היינט גאַנצע בענ־דער אָנשרייבען וועגען די אומשולדיג אומגעבראַכ־טע יודען, וועלכע מען האָט געמשפּט אין געריכטען און נישט געהאַט קיין שום בעווייזען, נאָר אויפ'ן גרונד פון פאַלשע אָדער אויסגעטראַכטע בעווייזען, אָדער נאָר אויפ'ן גרונד פון אַלערליי קאָמבינאַציעס און שפּעקולאַציעס געטויט אומשולדיגע מענשען.

עס קאָן נישט זיין, אַז דאָס זאָל זיין נאָר אַ צופאַל, וואָס אין איין צייט האָט מען ענטדעקט אומ־גערעכטע געריכטס־אורטיילען אין דריי פערשידענע לענדער. דאָס פּראָבלעם איז צו ערנסט און צו שרייענד געוואָרען. און דאָס פּראָבלעם וועט מוזען געלעזט ווערען. מענשען וועלען דאַרפען געפינען אַ גאַראַנטיע געגען דער מעגליכקייט צו פער'משפּטען אומשולדיגע.

Dr. H. WOŁKOWYSKI

צוריקגעקערט

— און איבערגעצויגן אויף —

צעגעלניאַנאַ 25, טעל. 26-87

[illegible]

DR. MED.

JAKÓB EYCHNER

אַלעע 1־טער מאַי 16, טעל. 11-24.

צוריקגעקערט.

נייער פאלקסבלאט

דאס לאדזער לעבען

נייער פאלקסבלאט

13 סעפּטעמבער
דאָנערשטאָג
כח
אלול תרפ"ח

זון-אויפגאַנג 5.08
זון-אונטערגאַנג 6.02

לאדז און דער אינטערנאציאנאלער צוג.

דער „קוריער ווארשאווסקי" קאן נישט פארגינען לאדז אזא בעקוועהמליכקייט.

וועגען דער פראַגע צי דער אינטערנאַציאָנאַלער צוג זאָל אויסמיידען לאָדז צי נישט, שרייבט דער „קוריער וואַרשאַווסקי".

די פּאַר איניגע יאָהרען נייאויסגעבויעטע באַהן ליניע פון קוטנא ביז סטשאַלקאָוו, וועלכע איז בשעתו אויסגעבויט געוואָרען מיט'ן צוועק צו פערקירצען דעם וועג פון וואַרשא קיין פּויזען, איז ביז איצט נישט געהעריג אויסגענוצט געוואָרען אַזוי אַז די רייזענדער, וועלכע זענען געפאָהרען פון וואַרשא קיין פּויזען האָבען געמוזט אומקרייזען לאָדז און קאַליש, וואָס עס האָט גורם געווען אַ גרעסערען צייט-פערלוסט, ווי אויך אַ גרעסערען קילאָמעטער-טאַריף-אָפּצאָהל.

ערשט אין פערגאַנגענעם יאָהר האָבען אויף יענער ליניע אָנגעהויבען צו קורסירען אַ פּאָר שנעל-צוגען.

היי-יאָהר ערשט דאַרף איינגעפיהרט ווערען אַ רעפאָרם צוליב דעם פּראָיעקט פון מיניסטעריום, אַז דער אינטערנאַציאָנאַלער-צוג וואַרשא—פאַריז—מאָסקווע, ווי אויך דער פאַריזער שנעל-צוג און די נאָרד-עקספּרעסען, זאָלען נישט געהן דורך לאָדז און קאַליש, נור דורך קוטנא—סטשאַלקאָווא—ווירושעניע.

דער פּראָפיט, וואָס וועט אַרויסקומען פון דער דערמאָנטער רעפאָרם וועט זיין אַ גאַנץ גרויסער, ווייל די צוגען, אויסערדעם, וואָס זיי וועלען איינשפּאָרען צייט און געלד, וועלען זיי אויך וואַהרשיינליך איבערנעהמען דעם אייראָפּעאיש-רוסישען און אייראָפּעאיש-אַזיאַטישען טראַנזיט, וועלכער איז ביז איצט געגאַנגען, טיילווייז דורך כאָיניצע און דורך ליטע און לעטלאַנד.

דער וועג דורך פּוילען איז שוין יעצט נעהען (אפילו דורך לאָדז) נעהנטער אויף 107 קילאָמעטער און בילינגער אויף 17 און אַ האַלבען דאָלאַר; ערשט לעצטענס אַ דאַנק דער ערנידערונג פון טאַריף דורכ'ן פראַנצויזיש-דייטשען-ליטוויש און לעטישען פערבאַנד, זענען די באַהן-פּרייזען אויף ביידע וועגען גלייך.

דעם צייט-געווין אָבער, איז די דערמאָנטע געזעלשאַפט נישט אימשטאַנד געווען אויסצוגלייכען.

פון דער יעצטיגער קאָנצעפּציע, וועט דער צייט-געווין אויסמאַכען 107 פּלוס 87, ד. ה. 194 קילאָמעטער—אַ קימא לן כון איינינע שעה צייט, אַזוי למשל, וועט דער אינטערנאַציאָנאַלער צוג, וועלכער איז געהעריג דורך לאָדז אָנגעקומען קיין מאָסקווע, אַרום 7 אַ זייגער אין דער פריה, וועט ער איצט, לויט דעם נייעם פּראָיעקט (אויסמיידענדיג לאָדז) אָנקומען קיין מאָסקווע 8 אַ זייגער אין אָוונט פון פויעריגען טאָג.

דער דערמאָנטער פּראָיעקט האָט שוין געהאַלטען ביים פערווירקליכט ווערען, ערשט האָט זיך פּלוצלונג אָפּגערופען לאָדז, וועלכע האָט אין דער פערווירקליכונג פון דעם פּראָיעקט דערזעהן אַ שטערונג אין דער פערבינדונג פון לאָדז מיט בערלין און פּאַריז, ווי אויך, אין דעם, וואָס די אויסלענדישע דורכרייזענדע וועלען נישט זעהן לאָדז און וועלען נישט האָבען קיין בעגריף וועגען דער לאָדזער אינדוסטריע, און דעריבער בעט לאָדז, אין דעם מעמאָריאַל צום באַהן-מיניסטעריום צו רעזיגנירען פון דעם פּראָיעקט און איבערלאָזען דעם ענין, ווי ער איז געווען.

אויף דעם ערשטען אַרגומענט קען געגעבען ווערען אַ נ"א נפאַכע לעזונג דערמיט, וואָס לאָדז וועט פערבונדען ווערען מיט אַ ספּעציעלען צוג, וואָס וועט געהן: לאָדז—קאַליש—פּויזען—בערלין און דאָרט וועט דער עקסטרע צוג זיך צוזאַמענטרעפען מיט'ן אינטערנאַציאָנאַלען צוג, וועלכער וועט געהן דורך קוטנא—ווירושעווען.

נאָך לייכטער פערענטפערט זיך דער צווייטער אַרגומענט, אַז די דורכרייזענדע, אויסמיידענדיג לאָדז וועלען זיי נישט קענען זעהן די שטאָט, דערמיט, וואָס סיי ווי איז ביז איצט דער אינטערנאַציאָנאַלער צוג אַדורכגעגאַנגען ביי נאַכט און די דורכרייזענדע האָבען סיי ווי גאָרנישט געקענט זעהען.

וואהלען צו דער האנדעלס-קאמער.

די וואהל-קרייזע און די קאנדידאטען-ליסטעס.

(ב) אין צוזאַמענהאַנג מיט די בעפאָרשטעהענדע וואַהלען צו דער האַנדעלס-קאַמער, האָט דער הויפּטוואַהל-קאָמיסאַר איינזש. בייער אַרויסגעגעבען אַ פעראָרדנונג, לויט וועלכער לאָדז ווערט געטיילט אין 12 וואַהל-קרייזען, ענטשפּרעכענד צו די 12 פינאַנץ-אַמטען, וועלכע זענען פערהאַנען אין לאָדז.

די וואַהל-קרייזען וועלען זיך געפינען אין פאָלגענדע לאָקאַלען:

דער ערשטער וואַהל-קרייז — אין לאָקאַל פון קליינהענדלער-פעראיין (אָגראָדאָווא 10), דער 2-טער וואַהל-קרייז — אין קליינהענדלער-פעראיין וואָוואַרזקא 5, דער 3-טער וואַהל-קרייז — אין פאַבריקאַנטען-פעראי'ן (זאַכאָדניאַ 68), דער 4-טער קרייז — אין סוחרים-פעראַין, פּיעטריקאָווער 73, דער 5-טער קרייז — אין פּוילישען סוחרים-פעראיין, אַנדזשעיאַ 34, דער 6-טער קרייז — אין קריסטליכען סוחרים- און אינדוסטריעלער-פעראיין פּיעטריקאָווער 113, דער 7-טער קרייז — אין געטיוע-הענדלער-פעראיין (זגערזשער 28), דער 8. קרייז — אין צענטראַלען סוחרים-פעראיין (פּיעטריקאָווער 10), דער 9-טער קרייז — אין סוחרים-פעראי'ן, פּיעטריקאָווער 73, דער 10-טער קרייז—אין לאַנדס-פערבאַנד פאַר דער טעקסטיל-אינדוסטריע (מאָניושקי 5), דער 11-טער קרייז — אין אָפּפאַל-הענדלער-פעראיין (מאָניושקי 5) און דער 12-טער קרייז — אין קריסטליכען קליינהענדלער-פעראי'ן, פּיעטריקאָווער 83.

אויסער די 12 וואַהל-קרייזען, וועט נאָך זיין אַ 13-טער וואַהל-קרייז פאַר'ן לאָדזער פּאָוויאַט און וועט זיך געפינען אין לאָקאַל פון טעקסטיל-עקספּאָרט פעראיין. מאָניושקי 9.

בעזונדערע וואַהל-קרייזען וועלען בילדען פּיעטריקאָוו, ראַדאָמסק, קאַליש, וויעלון, שעראַדז, לענטשיץ, קאָנין, טורעק, סלופּצע, טאָמאַשאָוו, לאַסק און פּאַביאַניץ.

דעם פאָרזיץ אין די לאָדזער וואַהל-קרייזען וועלען איבערנעהמען די ה"ה: טראַזיקאָווסקי, לאַסטינסקי, זשמיגראָד, הערץ, לאַנדסבערגער, סטאַכעווסקי, שטרויך, באַרוך, יאַשונסקי, קאָפּשינסקי, קאָהן, פראַנקוס, און קרויזע.

אין משך פון 19-טען סעפּטעמבער, ביז'ן 2. אָקטאָבער ה. י. וועלען די וואַהל-ליסטעס ליגען אין די וואַהל-קרייזען, און יעדער פעראינטערעסירטער וועט זיי קענען קאָנטראָלירען און אין דערזעלבער צייט, וועלען אויך קענען אַריינגעטראָגען ווערען כערשירענע רעקלאַמאַציעס.

אין דער צייט פון 19 סעפּטעמבער ביז'ן 9. אָקטאָבער ה. י. דאַרפען אָפּגעגעבען ווערען די קאַנדידאַטען-ליסטעס, פון דער צווייטער וואַהל-קאַטעגאָריע פון דער אינדוסטריע-גרופּע און פון ביידע וואַהל-קאַטעגאָריעס פון דער האַנדעלס-גרופּע.

די קאַנדידאַטען-ליסטעס דאַרפען איבערגעגעבען ווערען דעם וואַהלקאָמיסאַר, דערביי דאַרף די קאַנדידאַטען-ליסטעס פון דער אינדוסטריע-גרופּע זיין פערזעהן מיט 50 אונטערשריפטען און פון דער האַנדעלס-גרופּע — מיט 100 אונטערשריפטען.

א „מאנאפאל"-דירעקטאר, וועלכער דארף האבען מיידלעך...

(2) דעם 31. יולי ה. י. איז צו אַ געוויסער וולאַדיסלאַווא אָזשאַרעק פון פּאַביאַניצקא 16 געקומען אַן אומבעקאַנטער מאַנספּערשוין און פאָרגעשטעלט זיך, אַלס מאָנאָפּאָל-דירעקטאָר, וועלכער דאַרף האָבען מיידלעך צו דער אַרבייט, האָט ער ביי איהר צוגענומען 10 גילדען „האַנד-געלד" און דעם פּאַס און געהייסען איהר מיטגעהן מיט איהם צוקומענדיג צום הויז אויף פּיעטריקאָווער 17, האָט ער איהר געהייסען געהן קויפען סטעמפּעל-מאַרקעס אויף דער ביטע, וואָס זי דאַרף אָפּגעבען און ער איז דערווייל פערשוואונדען געוואָרען.

דעם 4. אויגוסט איז דער זעלבער „סוחר" ווידער געקומען מיט העמזעלבען פּומון צו אַ געוויסער סטאַניסלאַווא „באַראַו" וועלכער ער האָט צוגענומען 6 זלאָטעס און אַ מעטריקע.

דאָס זעלבע שטיקעל האָט ער אויך געמאַכט מיט דער 18-יעהריגער פראַנטשישקא כאַראַנימאָוויטש, וועלכע האָט איהם געגעבען 20 זל. און דעם פּאַס.

צוליב דעם, וואָס אין אַלע פאַלען האָט זיך דער דערמאָנטער סוחר נישט געריהרט אָהן אַ פּאַס, איז די פּאָליציי געקומען צום אויספיהר, אַז די פּעסער דאַרף ער האָבען פאַר זיינע שותף'טעס, וועלכע ער וויל אָנשטעלען אַלס דינסטען אין רייכע הייזער, וועלכע זיי וועלען קענען שפּעטער בעגנב'ענען און האָט איהם דעריבער אָנגעהויבען ענערגיש צו זוכען און האָט איהם כאַקע געפונען אין אַ היגען ערשטקלאַסיגען רעסטאָראַן, אין דער געזעלשאַפט פון אַ בעקאַנטער דאַמע.

דער נאָמען פון „מאָנאָפּאָל-דירעקטאָר" ווערט דערווייל געהאַלטען בסוד.

נייע 40.000 זל. סובסידיע פאר'ן שטאט-טעאטער

דינסטאגדיגע זיצונג פון בודזשעט- און פינאנץ-קאמיסיע ביים שטאט-ראט.

(ג) דינסטאָג איז פאָרגעקומען די ערשטע זיצונג נאָך די פעריען פון די פינאַנץ קאָמיסיע ביים שטאָט ראָט. ס'איז בעהאַנדעלט געוואָרען די פראַגע וועגען קאָנווערסירען די שטעטישע הלוואות וואָס זענען געמאַכט געוואָרען בעת דער דייטשער אָקופּאַציע און זענען אויסגעשטעלט אין מאַרקען. ס'איז בעשלאָסען געוואָרען איינצוטיילען די הלוואות אין עטליכע קאַטעגאָריעס און קאָנווערסירען זיי לויט די טערמינען ווען זיי זענען איינגעצאָהלט געוואָרען. די טאַבעלע דאַרף בעשטעטיגט ווערען דורכ'ן מיניסטעריום נאָכדעם ווי זי וועט בעשטעטיגט ווערען דורכ'ן שטאָט-ראָט.

נאָכדעם איז בעטראַכט געוואָרען די ווענדונג פון דירעקטאָר פון שטעטישע טעאַטער וועגען פערגרעסערען די סובסידיעס פון 200.000 אויף 2400.000 זל. נאָך אַ וכוח איז בעשלאָסען געוואָרען צו בעשטימען ד יגעפאָדערטע סומע. ס'איז אויך בעשטימט געוואָרען 5000 זל. אַלס סובסידיע צום פעראיין פון די געוועזענע פּאָליטישע אַרעסטירטע אויף צו דעקען די הוצאות אויף איבערצופיהרען די קערפּער פון די פרייהייטס-קעמפער אויפ'ן קאָנסטאַנטינער וואַלד. אויף דער ווענדונג פון די פייערלעשער איז בעשלאָסען געוואָרען זיי צו בעשטימען אַ סובסידיע פון 8.000 זל. אויף צו דעקען די קאָסטען פון דער רייזע קיין טורען. (דער כאַניסטראָט האָט פאָרגעשלאָגען — 5 טויזענד זל.) צום סוף איז בעשלאָסען געוואָרען פאַר די ביטעס צום קאָמיטעט פונאַנדערצובויען די שטאָט צו נעמען 10 זל. און ס'זענען פאָראויסגעזעהן אויסצוגען און אויסמעסטונגען — 15 זל. אין איינ פראָטיל פון די הלוואות, וואָס ווערען בעשטימט דורכ'ן „קאָמיטעט פונאַנדערצובויען די שטאָט".

אלע
האבען זיך שוין איבערציינגט, אז די
ביליגסטע און רעעלסטע
פערפומעריע
— איז נאר ביי —
י. דרוקער
11 זאוואדזקא 11
טעלעפאן 92-75.
בעמערקונג: יעדער קויפער בעקומט גראטיס א פלעשעל פערפום
פון דער וועלט-בעריהמטער פירמע „Fascinatto" Berlin

רעגיסטראציע פון יאהרגאנג 1910.

היינט דאַרפען זיך צושטעלען אין דער מיליטעריש-פּאָליצייאישער ביוראָ אויף פּיעטריקאָווער 212 אַלע מאַנסלייט, וועלכע זענען געבוירען אין 1910, און וואוינען אויפ'ן שטח פון 3-טען פּאָליציי-קאָמיסאַריאַט מיט די פאַמיליען-נעמען, וועלכע הייבען זיך אָן מיט די בוכשטאַבען:

P. R.

און די, וואָס וואוינען אויפ'ן שטח פון 8-טען פּאָליציי-קאָמיסאַריאַט מיט די פאַמיליען-נעמען, וועלכע הויבען זיך אָן מיט די בוכשטאַבען:

K. ביז צום סוף.

מאָרגען, דעם 14. ה. ח. דאַרפען זיך מעלדען אין מיליטעריש-פּאָליצייאישען ביוראָ, פּיעטריקאָווער 212, אַלע מאַנספערשוינען, וועלכע זענען געבוירען אין יאָהר 1910 און וואוינען אויפ'ן שטח פון 3-טען פּאָליציי-קאָמיסאַריאַט, וועלכעס פאַמיליען-נעמען עס הויבען זיך אָן מיט די בוכשטאַבען:

S. Sz.

און די, וואָס וואוינען אויפ'ן שטח פון 10-טען פּאָליציי-קאָמיסאַריאַט, וועלכעס פאַמיליען-נעמען עס הויבען זיך אָן מיט די בוכשטאַבען:

A. B. C. D. E. F. G. H. Ch. I. J. K. L. Ł. M.

„זשלאבקעס" פאר קינדער אין די פאבריקען.

(2) אויפ'ן סמך פון דעם געזעץ פון 29 יוני ה. י. וועלכעס פערפליכטעט די פאַבריק אייגענטימער, איינצואָרדנען קינדער-„זשלאַבקעס" ביי זייערע פאַבריקען, האָט דער אַרבייטס-אינספּעקטאָר, בשעתו, אַרויסגעגעבען אַנ'ענטשפּרעכענדע פעראָרדנונג די היגע פאַבריקאַנטען.

להערנעכטען האָט די אינספּעקטאָרין פאַר פרויען און קינדער-אַנגעלעגענהייטען פרוי קונערט אַדורכגעפיהרט אַנ'אינספּעקציע אין די היגע פאַבריקען און עס האָט זיך אַרויסגעוויזען, אַז אין 5 גרעסערע פאַבריקען איז נאָך גאָרנישט געטון געוואָרען, צוליב דעם איז געגען די דערמאָנטע פאַבריקען צונויפגעשטעלט געוואָרען פּראָטאָקאָלען.

ארטיסטען פאסטאר און סעווילא אין לאדז.

(–) אין לאָדז געפינען זיך איצט צוגאַסט דער יודישער אַרטיסט פאַסטאָר (אַ לאָדזער) מיט זיין פרוי דער אַרטיסטקע סעווילאַ, וועלכע ווערט גערעכענט פאַר די בעסטע יודישע סוברעטע אין רומעניען.

געשאסען א זעלנער.

(2) נעהערנעכטען, האָבען אומבעקאַנטע פערזוינען געשאָסען אויף דעם זעלנער פעליקס קאַטשמאַרעק פון 44 שיסער-פּולק, וועלכער האָט פערבראַכט זיין אורלויב ביי זיינע קרובים אין דאָרף וואַצלאַוויצע נעבען לאָדז.

דער אַנגעפאַלענער איז איבערגעפיהרט געוואָרען אין אַ שווערען צושטאַנד קיין לאָדז אין מיליטערישען שפּיטאָל.

זיי האבען טאקי געכאפט א „פעקעל",

נאר זיי וועלען דערפאר אפזיצען אין טורמע.

(2) נעכטען האָבען די בעזיצער פון לעדער געשעפטען לוי קאַפּער און אהרן יוסף אייכלער פיטגעטיילט דעם אויספאָרשונגס-אַמט, אַז אַ געוויסער יצחק ראַדאָשיצקי (בזשעזשינער 9) און אהרן וואזשיוואָדאַ, פּיעפּשאָווא 19, האָבען גענומען ביי די סוחרים לעדער אויף אַ סומע פון 2450 זלאָטיס און זענען ענטלאָפען. אין אויספאָרשונגס-אַמט האָט מען פעסטגעשטעלט, אַז די ענטלאָפענע האָבען גענומען פעסער קיין פראַנקרייך, מ'האָט זיי נאָכגעיאָגט און געכאַפּט אויף דער גרעניץ, געגען ביידע איז פערפיהרט געוואָרען אַ פּראָצעס.

יום-טוב-אַקציע פון ראַטמ. בערמאַן.

ראַטמאַן בערמאַן האָט דערהאַלטען אַן ערלויבניש פון דער פּראָקוראַטור איינצוואָרדנען

אין די טורמעס

אויף קאָפּערניקאַ, גדאַנסקאַ און טאַרגאָוואַ, אין משך פון די ימים־נוראים מנינים און צו באַזאָרגען די אַרעסטאַנטען מיט כשר עסען.

אַזאַ ענליכע ערלויבניש האָט ה׳ בערמאַן אויך דערהאַלטען פון דער מיליטערישער פּראָקוראַטור, בנוגע מיליטערישע אַרעסטירטע אין מיליטערישען אויספאָרשונגס־אַרעסט.

גלייכצייטיג האָט דער היגער אַרבייטסלאָזער־אַמט, ווי אויך דער מאַגיסטראַט, לויט דער השתדלות פון ה׳ בערמאַן איבערגעטראָגען די טערמינען פון קאָנטראָלעס און

אונטערשטיצונג־אויסצאָהלונגען,

וועלכע געפאַלען אויס די ימים נוראים: אויף אַ טאָג שפּעטער; אַזוי וועלען די אויסצאָהלונגען און די קאָנטראָלעס פון 15. און 16. ה. ח. איבערגעטראָגען אויף דעם 17. די אויסצאָהלונגען פון 24. ה. ח. (יום כפור), ווי אויך די קאָנטראָלעס אויף כאַטעיקי 3,5 פון דער 1. אָפּט. פון מלוכה׳שען אַרבייטס־פּערמ. אַמט, וועלען פאָרקומען דעם 25. ה. ח. און אַזוי אויך די אויסצאָהלונגען פון 29. 30. ה. ח. (ערשטע טעג סוכות) און 6. 7. אָקטאָבער. (צווייטע טעג סוכות) וועלען איבערגעטראָגען אויף אַ טאָג שפּעטער.

ה׳ בערמאַן האָט זיך אויך משתדל געווען

אין דער סאַניטאַרער אָפּטיילונג

פון היגען מאַגיסטראַט, אַז אין משך פון די ימים־טובים זאָלען נישט אַרויסגעפיהרט ווערען קיין צוואַנגס־דעזינפעקציעס, ווי אויך, אַז יודישע, אַנשטעקענדע קראַנקע זאָלען נישט צוגענומען ווערען אין דער איזאָלירונגס־אַנשטאַלט, נאָר זאָלען בלייבען איזאָלירט אין זייערע וואוינונגען.

אויך די פערוואַלטונג פון

ראַדאָגאָשטשער שפּיטאַל

איז נאָכגעקומען דער בקשה פון ה׳ בערמאַן, און האָט אָבגעגעבען אַ בעזונדער צימער פאַר יודישע קראַנקע, וואו עס וועלען איינגעאָרדענט ווערען מנינים אין משך פון די ימים־נוראים.

די לאָדזער פייערלעשער
האָבען דאָך בעקומען די וועלט־מייסטערשאַפט

(2) נעכטען 11 אַ זייגער אין אָוונט האָט דער קאָמענדאַנט פון די היגע פייערלעשער אַלפרעד גראָמאַן בעקומען אַן אָפיציעלע מיטיילונג פון טורין, אין וועלכער ס׳ווערט מיטגעטיילט, אַז די פּוילישע (לאָדזער) פייערלעשער האָבען בעקומען דעם ערשטען פּריז אין וועלט־מייסטערשאַפט פאַר לעשען אַ שרפה, געשיקטיקייט און הידראַבאַל, די ידיעות פון דער פראַנצויזישער פּרעסע וועגען דעם, אַז די פראַנצויזען האָבען געוואונען די וועלט־מייסטערשאַפט שטימט נישט מיט דער ווירקליכקייט.

בוי-אַקציע פון דער קראַנקען-קאַסע.

(—) נאָכדעם, ווי דער ראַט פון דער קראַנקען־קאַסע האָט בעשטעטיגט דעם הלואה־אָפּמאַך מיט דער לעמבערגער פערזיכערונגס־געזעלשאַפט, טרעט די פערוואַלטונג צו צו רעאַליזירען די בוי־פּלענער פון דער קראַנקען־קאַסע.

די קאָנקורסען פאַר די געביידעס אויף דער לאַגעווניצקאַ, זשימנע, פאַר אַ צווייטען פּאַוויליאָן אין טושינער סאַנאַטאָריום א. אַנד. זיינען שוין בעשטעטיגט, און איצט טרעט די פערוואַלטונג צו אונטערהאַנדלען מיט די בוי־פירמעס, וועלכע האָבען דערהאַלטען דעם קאָנקורס.

די לעטשניצע אויף דער לאַגעווניצקאַ, וועט אין קומענדען יאָהר שוין זיין אויסגעפּאַרטיגט, די לעטשניצע וועט האָבען אַלע איינאָרדנונגען, וועלכע וועלען ענטשפּרעכען די נייעסטע, מעדיצינישע געברויכען.

גלייכצייטיג האָבען זיך שוין אָנגעהויבען די בוי־אַרבייטען איבער׳ן צווייטען פּאַוויליאָן אין טושינער סאַנאַטאָריום, וועלכער וועט קענען אַריינעהמען 160 טובערקולאָז קראַנקע.

גלייכצייטיג וועט אין צוויי וואָכען אַרום שוין ווערען אויסגעפּערטיגט דער עלעקטרישער טייל פון דער פיזיאָלאָגישער אָפּטיילונג אויף דער אַלעע קאָשטשושקי 19. אין קינפטיגען יאָהר וועט אויך אויסגעפּערטיגט ווערען די לעטשניצע אויף זשימנע, וועלכע וועט גראָד, ווי די לעטשניצע אויף לאַגעווניצקי וועט זיין פערזעהען מיט אַלע מאָדערנסטע איינריכטונג.

שטרייק אין הירשבערג-ווילטשינסקי׳ס פאַבריק.

(2) די בעקאַנטע פירמע „הירשבערג און ווילטשינסקי״, נישט וועלענדיג זיין אָבהענגיג אָן איהרע אויסלענדישע פאַך־לייט, האָט בעשלאָסען אין איהר פאַבריק צו לאָזען פּראַקטיצירען איינציגע אַבסאָלווענטען פון דער מלוכה׳שער האַנדווערקער־שול און די פּעהיגערע, אַרויסשיקען קיין אויסלאַנד לערנען אויף איהרע קאָסטען.

מיט איניגע טעג צוריק, האָט די דערמאָנטע פירמע אָנגענומען איינעם, אַזאַ פּראַקטיקאַנט אויף דער טיכער־אָבטיילונג. געגען דעם אָבער האָבען די אַרבייטער פּראָטעסטירט און זיי האָבען געפאָדערט צו בעפרייען דעם פּראַקטיקאַנט.

צוליב דעם אָבער, וואָס די פירמע, שטיצענדיג זיך אויף איהר דע־מאָנטען מאָטיוו, האָט דעם פּראַקטיקאַנט נישט בעפרייט, האָבען די טיכער־אַרבייטער־פערשטרייקט. אַזוי אָבער, ווי די טיכער־אָבטיילונג איז דער גרעסטער טייל פון דער פאַבריק, האָט די פירמע שוין די איבריגע פאַבריקס־טיילען אויך אָבגעשטעלט.

———:0:———

לאָדזער יודישער פרויען-פערבאַנד „וויזאָ״ בעגייט זיין טעטיגקייט.

דער לאָדזער יודישער פרויען־פערבאַנד „וויזאָ״ וועלכער ווערט אָנגעפיהרט דורך די ענערגישע פּרעזידיום־מיטגלידערינס פרוי ד״ר רעזניק, פרוי ד״ר ספּעקטאָר און פרוי ד״ר ברוידאַ — האָט איצט בעגיית זיין טעטיגקייט און זיך אָנגעצייכענט אַ ברייט־פערצווייגטען פּלאַן פון קולטורעלער אַרבייט אויפ׳ן לויפענדען יאָהר.

„וויזאָ״ עפענט אין די נאָהענטסטע טעג אַן איינענעם „גן־ילדים״, אַ העברעאישע פרעבעל־שולע פאַר קינדער פון 4 ביז 6 יאָהר. די שולע, וועט זיך געפינען אונטער דער פּערזענליכער אויפזיכט פון פרוי ד״ר וויקטאָריאַ ספּעקטאָר.

פאַר די מיטגלידערינס פון „וויזאָ״ ווי אויך פאַר אַריינגעפיהרטע געסט וועלען פאָרקומען יעדען מיטוואָך אין ניי־רעמאָנטירטען לאָקאַל פון „וויזאָ״ קלוב אויף אַלעע קאָשטשושקאָ 21 טראַדיציאָנעלע „טיי־אָוונדען״ אויף וועלכע עס וועלען אַרויסטרעטען מיט רעפעראַטען יודישע קולטור־טוער פון וואַרשע און לאָדז.

כדי צו בעקענען די יודישע פרויען מיט די שענסטע פערל פון דער יודישער און העברעאישער ליטעראַטור — פּלאַנט „וויזאָ״ איינצואָרדנען יעדען מאָנטאָג אין איינענעם לאָקאַל ליטעראַרישע אָוונדען מיט׳ן אָנטייל פון די בעסטע יודישע און העברעאישע שריפטשטעלער, וועלכע וועלען אין צוזאַמענהאַנג מיט רעפעראַטען און רעציטאַציעס בעקענען די צוהערערינס מיט זייערע שאַפונגען.

אַ חוץ דעם עפענט די פערוואַלטונג פון „וויזאָ״ אין איינענעם לאָקאַל אַ שטענדיגען לעזעזאַל פון פעריאָדישע ליטעראַרישע אויסגאַבען אין יודיש, העברעאיש, פּויליש, דייטש, רוסיש, פראַנצויזיש.

„וויזאָ״ עפענט אויך ספּעציעלע קורסען פאַר לשון־הקודש אונטער דער אָנפיהרונג פון ד״ר ראָזענבלום. אויף צו אָנפיהרען מיט דער קינסטלערישער „טעאַטער־סטודיע״, וועלכע עקזיסטירט שוין העכער אַ יאָהר ביי „וויזאָ״ — האָט די לעצטע אַנגאַזשירט אַלס רעזשיסערין און לייטערין די בעקאַנטע ארץ־ישראל קינסטלערין פרוי ד״ר מרים בערנשטיין־כהן. פרוי בערנשטיין־כהן וויילט שוין זייט אַ וואָך ביי אונז אין שטאָט און זי רעזשיסירט איין מיט די יונגע סטודיאַנטען איינינע העברעאיש־דראַמאַטישע ווערק, וואָס וועלען בקרוב אויפגעפיהרט ווערען ביי אונז אין שטאָט.

אַ גרויסען סורפּריז פאַר איהרע מיטגלידערינס גרייט צו „וויזאָ״ צום קומענדען פריהלינג. נעמליך, אַ גרויסע אַלפּוילישע „וויזאָ״־עקסקורסיע קיין ארץ־ישראל. כדי צו ערמעגליכען דער גרעסטער טייל מיטגלידערינס אַנטייל צונעהמען אין דער ארץ־ישראל עקסקורסיע — פיהרט שוין „וויזאָ״ אונטערהאַנדלונגען מיט די מאַסנבעגרע אויסלענדישע קערפּערשאַפטען וועגען פערבילינגערין די רייזע און אויפהאַלט־הוצאות..

כדי צו רעאַליזירען די אַלע אָנגעצייכענטע פּלענער האָט די פערוואַלטונג פון „וויזאָ״ ברעה אַרויסצופיהרען אַ גרויסע ווערבירונגס־אַקציע פון נייע מיטגלידערינס ביי אונז אין שטאָט.

יודיש טעאַטער אין זאַל פון פילהאַרמאָניע
אונטער דער לייטונג פון א. בעזמאַן און א. קאָמפּאַניעץ.
פון זונטאָג, דעם 2־טען טאָג ראש השנה, 4 אַ זייגער נאָכמיטאָג
הויבען זיך אָן די גאַסטראָלען פון אַמעריקאַנער סטאַר
בעני אַדלער
צוזאַמען מיט די לאָדזער ליבלינגס־אַרטיסטען:
א. קאָמפּאַניעץ, ב. באַריסאָוואַ,
ל. ראַבינאָוויטש, ס. בראַניעצקי.
גענויע איינצעלהייטען לעזט אין די ווייטערדיגע אַנאָנסען.

בעקער׳ס נישט מסכים אויף רעדוקציע פון די ברויט-פּרייזען.

אין צוזאַמענהאַנג מיט דער נאָטיץ אין נעכטיגען נומער פון אונזער צייטונג „בעקערס מסכים אויף ביליג ברויט״ בעט אונז דער בעקער־מייסטער־פעראיין מיטצוטיילען, אַז זיי קענען נישט מסכים זיין אויף דער לעצטער רעדוצירונג פון די ברויט־פּרייזען, ווייל די פּראָדוקציע קאַלקולירט זיך אַליין טייערער. די בעקער־מייסטער האָבען זיך געוואָנדען מיט אַן אָנקלאַגע צום וואָיעוואָדע, וועלכער האָט צוגעזאָגט נאָכאַמאָל דעם ענין צו בעטראַכטען, אין דעם פאַל האָבען די בעקער־מייסטער אויך צוגעזאָגט די אָנקלאַגע צוריקצוציהען.

17-יעהריגען מערדער פערמשפּט אויף 10 יאָהר שווערע טורמע.

(2) אין צווייטען טאָג פון פּראָצעס געגען דעם 17־יעהריגען טשעסלאַוו קאַספּושאַק און די ברידער פּיאָטר און אַנדזשעי פּאַוולוס, וועלכע זענען בעשולדיגט געוואָרען אין ערמאָרדען דעם סוחר כמורסקי, זענען אויסגעהערט געוואָרען אַ גאַנצע רייה עדות, עקספּערטען, פּראָקוראָר און פערטיידיגער.

שפּעט אין אָוונט האָט דאָס געריכט אַרויסגעטראָגען אַן אורטייל, לויט וועלכען דער 17־יעהריגער טשעסלאַוו קאַספּושאַק איז פערמשפּט געוואָרען אויף 10 יאָהר טורמע און פערלירען אַלע רעכט. די ברידער פּאַוולוס זענען צוליב מאַנגעל אין בעווייזען פריינעשפּראָכען געוואָרען.

תשרי-אַקציע פון קרן-קימת-לישראל.

די תשרי־אַקציע פון קרן־קימת, וואָס האָט זיך אָנגעהויבען די פאָריגע וואָך, איז אין פולען גאַנג. אין דער אַקציע בעטייליגען זיך די מיטגלידער פון די ציוניסטישע גרופּירונגען, יוגענד אָרגאַניזאַציעס און אָנגעזעהענע ציוניסטישע עסקנים.

די נעמען פון די שפּענדער פון דער תשרי־אַקציע וועלען אויך הייאָהר פערעפענטליכט ווערען אין ספּעציעלע רשימה, וואָס וועט געדרוקט ווערען ערב ראש השנה אין דער היגער יודישער פּרעסע, אויף אַזאַ אופן ווערט געגעבען די מעגליכקייט די נאַציאָנאַלע יודישע קרייזען צו שיקען זייערע ברכות צום נייעם יאָהר, זייערע קרובים, פריינד און בעקאַנטע דורך דעם קרן־קימת־לישראל.

צום נייעם יאָהר זענען אויסגעפּערטיגט געוואָרען ספּעציעלע קרן־קימת טאַשען־קאַלענדאַרען אין דריי שפּראַכען (העברעאיש, יודיש און פּויליש), וועלכע ווערען פערטיילט צווישען די בעזיצער פון די קק״ל־פּושקעס און די שפּענדער פון דער תשרי־אַקציע.

אין די אַפּטייקען

היינטיגע נאַכט־דיזשורען.

(2) ג. אַנטאָניעוויטש (פּאַביאַניצקאַ 50); ק. כאָנדזשינסקי (פּיעטריקאָווער 164); וו. סאָקאָלעוויטש (פּזשעיאַזד 19); וו. רעמבעלינסקי (אַנדזשעיאַ 28); י. זונדעלעוויטש (פּיעטריקאָווער 25); מ. קאַספּערקעוויטש (זגערזשער 54) און ס. טראַוואָקאָווסקאַ (בזשעזשינער 56).

Dr. med. St. Heinrich
POMORSKA 10, TEL. 47-67
ספּעצ. פון אינערליכע און קינדער־קראַנקהייטען
בעהאַנדלונג מיט קוואַרץ־לאָמפּען־שטראַהלען
צוריקגעקעהרט
נעהמט אָן פון 1—3 נאָכמ. און פון 5—7 אָוונד.

טעלעגראַם!!!

נעכטען, אין 6 טען ציהונגס־טאָג פון דער 5 טער קלאַס איז געפאַלען

דאָס געווינס 10.000 זל. אויף נומער 107124

אין דער גליקליכסטער קאָלעקטור

פון ס. יאַטקאַ, פּעטריקאָווער 22 פּעטריקאָווער 66

דאָס גליק האָט צוגעשמייכעלט דער פרוי פון אַ לאָדזער אַדוואָקאַט. 850

ציהונג פון דער מלוכה-לאָטעריע

5. קלאַס 6־טער טאָג.

75.000 זל. נומער 78461.
15.000 זל. נומער 152033.
10.000 זל. נומער 107124.
5.000 זל. נומערן: 46727 79051 101154 119294 121150.
3.000 זל. נומערן: 657 7203 12837 19206 60002 125401.
2.000 זל. נומערן: 17758 38606 38064 55508 103145 120637.
1.000 זל. נומערן: 5397 15686 26820 39282 41559 54874 60807 81298 115464 125635.
600 זל. נומערן: 5613 7974 8349 9303 10455 12536 13618 29522 54917 65873 69834 74626 77914 78597 78319 88956 89894 92546 96267 97156 100623 107958 109489 130414 130633 131562 133103 136190 152703.

מעלדונגען.

העברעאישע אָוונד־קורסען ביי דער ציוניסטישער אָרגאַניזאַציע.

עס ווערען געעפענט קורסען פון דער העברעאישער שפּראַך און ליטעראַטור פאַר אָנפאַנגער און פאָרטגעשריטענע.

איינשרייבונגען ווערען אָנגענומען אין ציוניסטישען ביוראָ (צעגעלניאַנאַ 4) פון 10—1 און פון 4—8 אָוונט.

העברעאישע אָוונד־קורסען ביי „בני־ציון״, רזגאָווסקאַ 7.

עס ווערען געעפענט קורסען פון דער העברעאישער שפּראַך און ליטעראַטור פאַר אָנפאַנגער און פאָרטגעשריטענע.

איינשרייבונגען ווערען אָנגענומען אין לאָקאַל פון „בני־ציון״ (רזגאָווסקאַ 7) פון 7—9 אָוונט.

קאָמוניקאַט.

סטודענטען, וועלכע פאָהרען קיין פראַנקרייך, ווערען געבעטען צו קומען אין סעקרעטאַריאַט פון „חשמונאי״, גדאַנסקאַ 40 טעגליך פון 8—10, כדי צו בעקומען באַ—הנחה־בילעטען. מעלדונגען ווערען אָנגענומען ביז ד. 20. ד. ח.

„EMEM"

אַרום יודיש מיידעל

פלוצים פערשוואונדען געוואָרען פון פּרעשבורגער געטאָ.

(סוף)

פון דער ראַיינער „נאַרישער רעה" פון דעם יוד מיט דעם „גלייכען שכל" האָט זיך נאַטירליך די פּאָליציי אויסגעלאַכט. כאָטש עס איז פעסטגעשטעלט געוואָרען, אַז אין דעם טאָג, ווען דאָס יודישע מיידעל איז פערשוואונדען געוואָרען — מיט דעם פּאַרטערען טויער פון'ם הויז האָט זי אין יענעם פריהמאָרגען קיינער נישט געזעהען אַרויסגעהן — האָבען זיך אויפגעהאַלטען אין פּרעשבורג קאַטוילישע וואַנדער־מיסיאָנערען, וואָס האָבען געוואוינט אין מאָנאַכישען קלויסטער.

אָבער, צי האָט מען דען, צוליב דעם אַליין, שוין געקאָנט וואַרפען אַזאַ שווערען חשד אויף די היימישע אָדער פרעמדע גלחים? און בכלל: צי לעבען מיר דען היינט, חלילה, אין די פינסטערע צייטען פון מיטעלאַלטער און צי איז עס דען איבערהויפּט געמאָלט ביי היינטיגען טאָג, אַז גלחים זאָלען אַוועקרויבען יודישע קינדער און זיי פערשפּאַרען אין קלויסטער?

דאָס איז געווען דער שטאַנדפּונקט פון דער פּאָליציי, וועלכע האָט זיך נישט געוואָלט אַריינלאָזען אין קיין „פּוסטע באָבע־מעשיות"... אָבער דער יוד מיט דעם „גלייכען שכל" האָט זיך אויך נישט געלאָזט אָראָבפיהרען פון'ם וועג. ער האָט געוואוסט זעהר גוט, אַז „אַזעלכע זאַכען" קומען פאָר אפילו היינטיגע צייטען אויך, אין סאַמע מיטען פון דער „ציוויליזאַציע". און בעזונדערס האָט ער זיך דערמאָנט, אַז ערשט נישט לאַנג האָט די יודישע פּרעסע דערצעהלט אַן'עהנליכען פאַל מיט אַ יודיש מיידעל, וואָס איז פערשלעפּט געוואָרען אין אַ פּוילישען קלויסטער ערגיץ הינטער קראָקע.

אַ חוץ דעם אָבער איז דער גאַנצער יודישער בעפעלקערונג פלוצים עפּעס שטאַרק פערדעכטיג געוואָרען, וואָס די קאַטוילישע מיסיאָנערען, וואָס האָבען זיך אויפגעהאַלטען אין פּרעשבורג אין דער צייט, ווען אסתר קאַהן איז פערשוואונדען געוואָרען, האָבען זיך אַליין געסטאַרעט אָפּצווישען די שפּורען פון זייער בעזוך אין שטאָדט, און געטון האָבען זיי דאָס אויף פאָלגענדען אומבעהאָלפענעם אופן:

פאַר דעם גרויסען טויער פון דעם מאָנאַכישען קלויסטער אין פּרעשבורג שטעהט אַ הויכער הילצערנער צלם, אין וועלכען די וואַנדער־מיסיאָנערען זענען זיך נוהג אַריינצושלאָגען מעשענע טשוועקעס אין דער פאָרם פון ציפערען, וואָס בעצייכענען דאָס יאָהר פון זייער מיסיאָנער־בעזוך אין דער שטאָדט. דאָס לעצטע איינגעצייכענטע יאָהר איז געווען 1922 און אויך פון די פריהערדיגע בעזוכען פון די וואַנדער־מיסיאָנערען זאָגען עדות די מעשענע טשוועקעס, וואָס שטעקען נאָך אַלע אין צלם. נאָר די טשוועקעס פון יאָהר 1927 זענען אַלע אַרויסגענומען געוואָרען און אויף זייער אָרט איז געבליבען אין דעם הילצערנעם צלם ד' ליידיגע לעכער, וואָס ווייזען אָן גענוי דאָס יאָהר פון דעם לעצטען מיסיאָנערישען בעזוך אין פּרעשבורג.

ווער האָט אַרויסגעריסען די מעשענע טשוועקעס פון'ם צלם און צוליב וואָס? — דאָס איז די פראַגע, וואָס עקבערט זיך אַ צייט אין די קעפּ פון דער היגער יודישער בעפעלקערונג.

אודאי, וויל דערמיט קיינער נישט זאָגען, אַז דאָס אַליין איז שוין אַ בעווייז פאַר דער שולד פון די וואַנדער־מיסיאָנערען — אָבער עס איז אָהן אַ ספק גענוג גרונד, אַז די פּאָליציי זאָל זיך הערענינסטענס ענטשליסען צו פיהרען אַ שטרענגע, אָביעקטיווע אויספאָרשונג אויך אין דער ריכטונג.

אין אַ געשפּרעך, וואָס דער אַדוואָקאַט פון דער פאַמיליע קאַהן האָט געהאַט מיט דעם קראָקאָווער פּאָליציי־שעף, האָט יענער אויסדריקליך ערקלערט, אַז אין דער לעצטער צייט זענען פאָרגעקומען מעהרערע פאַלען, וואָס יודישע מיידלעך פון פּוילען אָדער סלאָוואַקיען זענען פערשלעפּט געוואָרען פון אַנדער־מאָנאַכען און פערשפּאַרט געוואָרען אין קאַטוילישע קלויסטערס אין לעמבערג, הינטער קראָקע און אין אַנדערע ערטער. דער פּאָליציי־שעף פון קראָקע, וועלכער האָט בעזונדערע ערפאַהרונגען אויף דעם דאָזיגען געביט, האָט אַרויסגעזאָגט זיין פעסטע איבערצייגונג, אַז דאָס יודישע מיידעל געפינט זיך ערגיץ אין אַ קאַטוילישען קלויסטער — אפשר גאָר אין דער נאָהענטער שכנות פון פּרעשבורג.

די פּרעשבורגער פּאָליציי אָבער, וואָס איז, ווייזט אויס שטאַרק איינגעגלויבט אין „ציוויליזאַציע" און אין דעם „נייעם גייסט", האָט ביז איצט נישט געקאָנט פועל'ן ביי זיך צו פיהרען איהר אויספאָרשונג אויך אין דער ריכטונג.

ערשט אין דער לעצטער צייט, האָבען דער וויענער ראַדיקאַלער „אָוענד" און עטליכע פּרעשבורגער צייטונגען אויף דאָס ניי אויפגענומען דעם דאָזיגען מיסטעריעזען פאַל פון דער פערשוואונדענער יודישער מיידעל און געצוואונגען די פּאָליציי נישט צו בלייבען שטעהן פאַר די שווערע אייזערנע טויערען פון דעם קאַטוילישען קלויסטער, נאָר צו בעמיהען זיך מיט אַלע מיטלען און אויף אַלע וועגען אויפצוקלערען דאָס דאָזיגע שווערע טונקעלע רעטעניש.

צי וועט זיך איהר אָבער איינגעבען דורכצוברעכען די פעסטע מויערען פון שווייגען, וואָס פערשליסען די סודות אין די קאַטוילישע קלויסטערס — דאָס וועט די צוקונפט בעווייזען. (נ"ט).

שבת און יעדען יום־טוב

דאַרף נישט פעהלען אין דיין הויז קיין קוכען אדער טאָרט, ווייל יעצט פערלייכטערט דאָס צוריכטען פון די אויסגעצייכענטע קוכענס און טאָרטען

ד"ר עטקער'ס באַק־פּראָשעק

„BACKIN"

לויט די נייעסטע רייך־אילוסטרירטע פאָרשריפטען פון ד"ר עטקער אויסגאַבע F

Dr. August Oetker, Oliwa

אַ יודיש ווייבעל פון בעלגיען

אַנטלאָפען מיט אַ געליבטען קיין פּאַריז.

אין דער פּאַריזער פּרעפעקטור האָט זיך געמעלדען דער יודישער איינוואוינער, פון בעלגיען ה' אברהם פעלדבערג (בריסעל 252 שאָסעי דע מאָנס נאָם) און געבעטען, די פּאָליציי זאָל איהם בייהילפיג זיין אין אויסגעפינען זיין פערשוואונדענע 27־יעהריגע פרוי מינאַ מיט זיינע צוויי קינדער מאָריס, אַ יונגעלע פון 6 און אַ האַלב יאָהר און ליזאַ אַ מיידעלע פון 4 און אַ האַלב יאָהר.

— מיין פרוי — האָט דער יוד דערצעהלט מיט טרעהרען אין די אויגען — איז פון מיר אַנטלאָפען. זי איז אַוועק מיט אַ געליבטען, צוגענומען מיין האָב און גוטס, וואָס איך האָב שווער און ביטער זיך אויסגעאַרבעט און נאָך צוגענומען די קינדער — האָט דער יוד געכליפּעט — איך בעט איך נישט מעהר: — געפינט מיר אויס די קינדער מיינע, איך קען נישט לעבען אָהן זיי.

און אָט, וואָס פאַר אַ געשיכטע האָט זיך אַרויסגעוויזען פון דעם יוד'ס רייד:

ער אַליין — אברהם פעלדבערג, שטאַמט פון נאָוואָראַדאָמסק אין פּוילען מיט 8 יאָהר צוריק האָט ער חתונה געהאַט מיט אַ פּראָסט מיידעל מינאַ. ער איז אָפּגעפאָהרען קיין דייטשלאַנד און געוואוינט פינף יאָהר אין קעלן. איבער דער צייט האָט זיין פרוי איהם געבוירען די צוויי קינדער. מיט דריי יאָהר צוריק האָבען זיי זיך איבערגעטראָגען קיין בריסעל, און דאָ האָט אַ קליינער צופאַל איננאַנצען צובראָכען זיין לעבען. ער האָט אָפּגעטון אַ נאַרישקייט. ער האָט פערדונגען אַ נעם פון זיינע צימערען צוויי ברידער מאַראָקינערס אברהם און יוסף פ.

ביידע וואַרשאַוער לוסטיגע יונגלעך, האָבען זיי גלייך געוואָרפען אַן אויג אויף זיין ווייבעל. רעדען האָבען זי שוין עפּעס — און מאַקע ווינען אויך — האָבען זיי גאָר אין קורצען זיך זעהר בעפריינדעט מיט זיין ווייבעל. דערהויפּט דער עלטערער אברהם, דער „געלער" ווי מען האָט איהם גערופען, איז פון איהר ממש נישט אָפּגעטראָטען.

נאָר דער מאַן ה' פעלדבערג האָט פון דעם נישט געוואוסט. ער איז אַלעמאָל געווען שווער פערהאָרעוועט. געאַרבייט בייטאָג אין זיין בריסעלער געשעפט און אין אַנדער־שטונדען געפאָהרען אויף מערק און קערמעסען. ער האָט געוואָלט צוקומען צו עפּעס אַ גרעסערע סומע און פערזיכערען זיין פאַמיליע אַ גוטע עקזיסטענץ.

דער אָרימער מאַן האָט גאָרנישט געזעהען, ער האָט געאַרבעט און געשוויגען. ביז איין טאָג האָט ער שוין מעהר נישט געקענט צווייפלען. ער האָט, אומקעהרענדיג זיך אומערוואַרטעט אַהיים געטראָפען זיין פרוי אין אַזאַ לאַגע, וואָס האָט שוין קיין שום צווייפעל נישט געלאָזען, בנוגע איהרע בעציהונגען מיט דעם „געלען"... האָט ער זיך שטאַרק צערוויינט און — — — איהר מוחל געווען!

אָבער ליידער האָט זיך אַלעס ווידערהאָלט — פעלדבערג האָט דאָס זעלבע נאָך אַ מאָל געטראָפען!

עס האָבען זיך אָנגעהויבען סקאַנדאַלען, קריגעריי, רייסענישען.

מיט אַמאָל איז זיין פרוי געוואָרען גוט מיט איהם. זיך ענטשולדיגט, ערקלערט, אַז זי איז געווען לייכטזיניג — און אַז אַלעס וועט שוין איצט גוט זיין.

פעלדבערג האָט ווייטער געגלויבט און איז אַוועקגעפאָהרען אַ בערוהיגטער אויף אַ מאַרק. ווען ער איז אָבער צוריקגעקומען אַהיים, האָט ער מעהר נישט געטראָפען, נישט זיין פרוי, נישט די קינדער, נישט דעם „געלען". עס האָט אַפילו געפעהלט פעלדבערג'ס פּאַס און די שליסלען פון געשעפט...

פעלדבערג האָט אַלעס איבערגעגעבען דער פּאָליציי. אין קורצען האָט ער זיך דערוואוסט, אַז די אַנטלאָפענע געפינען זיך אין פּאַריז. איז ער געקומען און דרעהט זיך שוין אַרום אין פּאַריז און קען גאָר נישט געפינען.

ער איז איננאַנצען פערצווייפעלט און וויינט און בעט מען זאָל איהם כאָטש אומקעהרען זיינע קינדער און אפשר... דאָס ווייב אויך — ער וואָלט איהר דוכט זיך ווייטער מוחל געווען!

יורידישע עצות.

אין דער דאָזיגער אָפּטיילונג גיט די רעדאַקציע פון „נייעם פאָלקסבלאַט" ענטפערען אויף יורידישע פראַגען, וואָס ווערען צוגעשיקט שריפטליך פון אונזערע לעזער.

8130. ז. פּראָשקער.

אויב דעם מלוה איז וועגען דעם בעזונדער נישט מיטגעטיילט געוואָרען — קען דער פאַקט פון אַריינטראָגען די שולדיגע סומע אין דער געריכטס קאַסע אויף דעפּאָזיט אַליין נאָך נישט בעטראַכט ווערען פאַר בעצאָהלט דעם חוב.

8131. אַ גרופּע לאָקאַטאָרען פון קאָנסטאַנטינער גאַס.

מען האָט אייך פאַלש אינפאָרמירט. דער אָבמאַך וועגען מיט'ן איבערגעבען פון הויז צו אַן'אַנדערען איינענטימער נישט בעטל אומאָפּהענגיג דער זון צו איז בעדינג איז פאַרגעזעהן צו נישט. אונזער בעהויפּטונג שטיצען מיר נישט בלויז אויפ'ן דעקרעט וועגען לאָקאַטאָרען־שוץ, נאָר אויך אויף דער ערקלערונג פון העכסטען געריכט (N. C. 62 1920) אַז פון דער דאָזיגער הנחה קאָן נישט געניסען דער קויפער פון אַ נישט געטיילטע הויז.

8132 צודקיעוויטש:

אויב דאָס געריכט וועט איינמאָל עלעמינירען אייער אייגענטום פון סעקוועסטער, קאָן דער אורטייל שוין דינען פאַר אַ מיצעדווייט לגבי די פּרובען פון די איבעריגע בעל חובות צו אַרעסטירען אייערע זאַכען אויפ'ן חשבון פון אייער שוועהרס חובות.

8133 אַ שענקער. א. ט.
8134 הערשל זילבערשמאַס.
8135 אַ מיטגליעד לעזער פון שוו. יאַקיבע.
8136 ג. רונג.

וועגען אייערע ענינים דאַרפט איהר זיך פערשטענדיגען פערזענליך מיט אונזער יוריסט, טעגליך פון 3—4 נאָכמיטאָג אין דער צייטונג.

—:O:—

פערקויפט צום טייוועל.

(ראָמאַן). 62

קאַפּיטעל אַכט.

דאָס איז אַרום דריי טאָג.

דער ערשטער טייל פון דער אויספאָרשונג האָט זיך פערענדיגט, און פאַרמאַן האָט נישט־קוקענדיג אויף קליינס בעמיהונגען צו מלמד זכות זיין אויף איהם איז ער אָפען בעשולדיגט געוואָרען אין דערמאָרדען די פרוי ווייס.

אויפ'ן פערהער האָט מען אַרויסגערופען קליינ'ען, מינצ'ען, טאַליען און דעם דאָקטאָר, וואָס האָט געפּאַלמעסט דעם קערפּער.

די דערקלערונגען פון'ם דאָקטאָר, וואָס איז אַ געמישט געווען מיט וויסענשאַפטליכע טערמינען, און אומפערשטענדליכע פּרטים, האָט נישט געגעבען קיין שום נייעס צו דעם שוין בעקאַנטען.

קליין האָט בקיצור בעגרינדעט די סבות, וואָס האָבען איהם געצוואונגען צו אַרעסטירען פאַרמאַנ'ען, און ער האָט געפאָדערט מ'זאָל פּראָלאָנגירען די פון'ם אויספאָרשונגס־זיצען, כדי אויסצושפּילען, און בערוהיגען זיך דעם געוויסען.

דער אויספאָרשונגס־ריכטער האָט אָבער נישט געהאַט קיין חשק צו פערשלעפּען דעם ענין, און געגעבען פאַרמאַנ'ען איז אַרויסגעטראָגען געוואָרען אַ פּאָזיטיוועל די בעשולדיגונג.

די ליידונג פון אויספאָרשונגס־אַמט, וועלכע קליין האָט שפּאָטיש גערופען „די גרויסע קאָפּ", האָט זיך אָפּגעזאָגט צו אויסהערען זיינע אַרגומענטען לטובת דעם בעשולדיגטען.

שטעלען זיך ענטקעגען איז געווען אוממעגליך: די אַרט־דיסציפּלין האָט געפאָדערט געהאָרכזאַמקייט.

אויסערליך זענען אַלע אומשטענדען געווען אויף זייער זייט.

נאָך דעם סוף פון פאַרמאַנען האָט קליין עטליכע שעה נאָכאַנאַנד דיסקוטירט מיט די גרויסע קעפּ.

אַזוי ווי ס'האָט גאָרנישט געהאָלפען, האָט ער זיך צוריקגעקעהרט אין זיין קאַבינעט.

רויכערענדיג אַ פּאַפּיראָס נאָך אַ פּאַפּיראָס, האָט ער זיך ווידער גענומען צו בעטראַכטען די לאַגע.

קיין איין נייער געדאַנק איז איהם אָבער נישט געקומען אויפ'ן זינען.

מיט דריי טעג שפּעטער איז ער ווידער געזעסען אין קאַבינעט, בעטראַכטענדיג דעם ראַפּאָרט, וואָס ער האָט נאָר וואָס בעקומען פון מאַרטענען.

די נייע אינפאָרמאַציעס, קליינע און נישט וויכטיגע האָבען נאָך מעהר פערפּלאָנטערט דעם ענין: עס איז קיין טראָפּען ליכט נישט געווען, וואָס זאָל כאָטש אַ שטיקעל וואָרפען אַ רמז אויף אויפצוקלערען די יסודות'דיגע געשעהענישען אין צוזאַמענהאַנג מיט'ן מאָרד.

פון די נומערען אויף די באַנקנאָטען וואָס „אַרנאַ שוואַרץ" האָט אַריינגעטראָגען אין דער באַנק האָט מען נישט געקאָנט קלינגער ווערען. עס האָט צו קיין וועג נישט געפיהרט — צו קיין שפּור, די אַרמעע געהיים־אַגענטען, וואָס האָט זיך מתעסק געווען מיט דעם ענין האָט געאַרבייט אָהן אַ רעזולטאַט.

— אין די געוועלבער — האָט מאַרטען ראַפּאָרטירט — קאָן זיך קיינער נישט דערמאָהנען וועמען ס'זענען געגעבען געוואָרען די באַנקנאָטען. מען דאַרף זיך משער זיין, אַז דער אַרנאַ שוואַרץ האָט געפּטר'ט אַ היבש ביסעל צייט פריער צוזאַמענגעקליבען דאָס געלד!

נערשאַלבען זאָל ער ווערען דער אַרנאַ שוואַרץ! ער האָט עס אַ ביסעל אַ קאָפּ! — האָט קליין אויסגערופען שיער מיט ענטציקונג.

— דער אַנאַליז פון'ם בלוט אויפ'ן קישען — האָט מאַרטען פאָרטגעזעצט דעם ראַפּאָרט — האָט דערוויזען, אַז די אויפשריפט איז געמאַכט געוואָרען מיט'ן בלוט פון אַ קרוליק. ליידער געדענקט אָבער קיינער נישט אינ'ם גאַנצען קוואַרטאַל, צי איז פערקויפט געוואָרען אַ קרוליק צו אַ פרוי מיט די סמנים פון דער טשיושעווסקא.

— „דאָס איז אַ נאַרישקייט, זי האָט איהם געקאָנט קויפען אין אַן'אַנדער קוואַרטאַל!" — האָט קליין אַ טראַכט געטון.

ער האָט זיך אָבער דערמאָהנט, אַז די קעכין איז אינ'ם טאָג פון'ם מאָרד נישט אַרויס פון שטוב.

„ס'קאָן זיין, אַז דאָס בלוט האָט איהר צוגעשטעלט אַ שותף אינ'ם פערברעכען".

מיט ענטוישונג האָט ער ווייטער געלייענט דעם ראַפּאָרט.

„די צווייטע אונטערזוכונג אין פאַרמאַנס צימער האָט נישט געבראַכט קיין שום נייעס, און דער פריהערער פון'ם פּאַלעפאַס פון די צימערען האָט אויך נישט געגעבען קיין אינטערעסאַנטען רעזולטאַט, איך קאָן נאָך אָנווייזען, אַז פאַרמאַנס צימער געפינט זיך אויפ'ן ערשטען שטאָק, און פיהרט גלייך צו די טרעפּען. אין זיין אָפּוועזענהייט האָט אין זיין צימער געקאָנט פריי אַריינקומען איטליכער איינער פון די קוואַרטיראַנטען און בעקומען דעם שליסעל פון דער פרוי ווייס'ם האָזונג, אויב דער שליסעל איז נאָר געווען ביי פאַרמאַנען. איך האָב פערהערט אַלע לאָקאַטאָרען, (זייערע נעמען זענען אויסגערעכענט אין דער בייגעלעגטער רשימה) נאָר זיי זענען, ווייזט אויס, מחוץ יעדען חשד".

קליין האָט צוויי מאָל איבערגעלייענט די לעצטע פראַזע, פערויכערט אַ פּאַפּיראָס, און אויפגערעגטערהייט אָנגעהויבען צו שפּרייזען איבער'ן צימער.

„איטליכער איינער פון די קוואַרטיראַנטען"...

נישט נאָר אַ קוואַרטיראַנט, נאָר יעדער איינער בכלל, וואָס האָט געהאַט אַ שליסעל צו דער טיר!!

אַרויסקריגען אַ שליסעל אין מעבלירטע צימערען, אין אַ האָטעל איז אַ קלייניגקייט. אַזעלכע שליסלען געהען אַרום דורך צעהנדליגער הענט.

און... אויב, לויט'ן מאַרטענ'ס מיינונג, זענען די איצטיגע לאָקאַטאָרען פרי געוואָרען אויסער יעדער פערדאַכט? בעדייט דאָך עס נישט, אַז אַרנאַ שוואַרץ למשל האָט נישט געוואוינט אין די צימערען מיט עטליכע וואָכען אָדער חדשים צוריק.

לויט אַלע סמנים נאָך, איז דאָס פערברעכען לאַנג און גענוי אַרומגעטראַכט געוואָרען...

קליין האָט אָנגעקלונגען און אַרויסגערופען דעם דיזשורירענדען פּאָליציאַנט.

„מאַרטען איז אַ פיינער, פעהיגער יונגערמאַן, אַן איבערגעגעבענער און פעראַנטוואָרטליכער אַרבייטער, אָבער עס פעהלט איהם נישט פערנעהם, רחבות, עס פעהלט איהם פאַנטאַזיע".

(פאָרטזעצונג קומט).

פערהייראטע מענער לעבען לענגער ווי נישט-פערהייראטע.

ערקלערונג פון א בעוואוסטן פראפעסאר.—די צערטליכקייט און די ליבע פון פרוי און קינדער גיט דעם מאן צו קרעפטן

[illegible] דעם סוף פון לאנג לעבען.

אבער דאס, וואס איך געה דא דערצעהלען, האט אויך צו טאן מיט דער פראגע פון לאנג לעבען.

ד״ר אסבארן, דער הויפט פון דעם „אמעריקאן מוזעאום אוו נעטשוראל היסטארי", איז די טעג ארויסגעקומען מיט אזא ערקלערונג:

„מענער, וואס האבען געהייראט, לעבען לענגער פון אונפערהייראטע מענער".

דער דאזיגער פראפעסאר האט געמאכט אן אויספארשונג וועגען דעם, ער האט ציפערען צו בעקרעפטיגען זיינע רייד: „איך האב", זאגט דער פראפעסאר, „אלע מאל אזוי געטראכט. עס פרעהט מיר, וואס די ציפערען, וועלכע איך האב וועגען דעם צוזאמענגעשטעלט, האבען ארויסגעוויזען דעם אמת פון דעם".

און דאס איז אויך קיין וואונדער נישט. זאגט ווייטער ד״ר אסבארן. א מענש אז ער לעבט אליין אויף דער וועלט, ברענגט ער אוים מעהר כוחות אויף זיין לעבען יעדען טאג, ווי דאן ווען ער האט א מענשען נעבען זיך מיט וועמען זיך צו טיילען, אי מיט זיינע לייד'ען, אי מיט זיינע פריידען. ווען א מענש האט צרות אין לעבען, מוז ער האבען מיט וועמען זיך אויסצורייד'ען; ער מוז האבען א נאהענטען מענשען, וואס זאל איהם זאגען א גוט און אויפריכטיג ווארט, דאס מאכט איהם גרינגער זיין הארץ און שטארקט איהם אין זיינע שווערע דורכלעבונגען. ווען מען איז אבער אליין, עסט מען זיך אויף דאס הארץ. מען שטרענגט צופיל אן די נערווען און דאס פערקירצט א מענשענס יאהרען.

פריילידיגע זענען אפט אזוי ווי אנגע'ברוגז'ט. דאס קומט פון דעם, וואס זיי לעבען איינזאם, און אט די דאזיגע שווערע שטימונג רופט זיך בוסלעכווייז אפ אויף זייער גאנצען לעבען. אנדערש אבער איז, ווען דער מענש האט א הויז, א היים, א מענשען, מיט וועמען דורכצוטראגען צוזאמען די שווערע טעג פון לעבען. און אין וועלכען לעבען זענען דאס נישטא קיין שווערע טעג? א מענש, היידער, מוז האבען צערטליכקייט אין לעבען; צערטליכקייט שטארקט דעם מענשענס האפנונג, זיין גלויבען, פאר וואס עס לוינט זיך צו לעבען אויף דער וועלט, זיין רוה, זיין בטחון, ער זעהט אין לעבען א ציל, און — ער לעבט! א פרוי ברענגט דעם מאן מעהר ווי אין לעבען און דאס פערלענגערט זיינע יאהרען. שפעטער קומען נאך צו קינדער. די טעכטער פאלגען נאך דער מאמען און ברענגען אויך דאס רוב דעם טאטען צערטליכקייט און ליבע.

קורץ און גוט, הייראט איז א גוט מיטעל צו לאנג לעבען. אזוי זאגט פראפעסאר אסבארן.

געקומען איז ער צו דעם ויאינען בעשלוס אין ער נאך א גאנצער אויספארשונג, וואס ער האט אליין געמאכט. אט ווי ער האט זיין ארגינעלע פארשונג דורכגעפיהרט:

אין יאהר 1877 האט ער שטודירט אין אוניווערזיטעט צוזאמען מיט א סך חברים. נוט דאן זענען שוין אזעק א וואסערע פופציג יאהר. האט זיך דעם אלטען געלערנטען פערוואלט צו וויסען, וואס עס איז געווארען פון זיינע אמאליגע חברים. ער האט ארויסגעשיקט בריף און זיך גענומען נאכפרעגען וואו ער האט נאר געקענט. און אט אזוי האט ער בעקומען א בעגריף פון דעם, וואס עס האט זייט די יונגע לערן־יאהרען פאסירט מיט אלע זיינע חברים.

דורכקוקענדיג די ענטפערס און די אינפארמאציע, וואס ער האט אנגעזאמעלט, האט דער אלטער געלערנטער זיך ארויסגעזעהען, אז דוקא די, וואס האבען נישט געהייראט, זענען מעהרסטענס אויסגעשטארבען. פון די 152 חברים פון אמאל זענען נאך לעבעדיג בלויז 52. און אלע זענען זיי פערהייראט. דאן האט ד״ר אסבארן ווייטער פערבריי'טערט זיין אונטערזוכונג אויף זייטיגע מענשען.

לויט די ציפערען, וואס ער האט צוזאפגעזאמעלט, קומט אויס, אז אין דורכשניט לעבען פערהייראטע מענער מיט 12 יאהר לענגער ווי נישט־פערהייראטע.

עבעס א קלייניגקייט, צוועלף יאהר!

דער פראפעסאר וויצעלט זיך און זאגט:

„עס ווערט דערצעהלט אין חומש, אז די מוטער חוה האט אדם'ען געגעבען עסען פון עץ־הדעת און נאט האט זיי פערטריבען פון גן־עדן, כדי זיי זאלען נישט עסען פון עץ־החיים, פון דעם לעבענס־בוים.

„אבער מיר דוכט, זאגט אסבארן, אז מיט דעם, וואס חוה איז געווארען אדם'ס פרוי, איז שוין סיי־ווי צוגעקומען אדם'ען עטליכע לעבענס־יאהרען. שכל, ווי שכל, אבער יאהרען איז איהם צוגעקומען".

אט דאס איז דער בעשלוס, צו וועלכען אסבארן איז געקומען.

און ווי איז מיט פרויען?

אויב אסבארן'ס מיינונג איז א ריכטיגער, דאן דארף דאס אויך גילטען וועגען פרויען, די אלע מעלות פון פערהייראטען לעבען קומען דא אויך אן צו דער פערהייראטער פרוי.

דאס איז וועגען דער פראגע פון הייראט. אין דער זעלבער צייט האט אסבארן שוין אויך אויסגעפינען עטליכע אנדערע זאכען, וואס האבען צו טאן מיט דעם מענשליכען לעבען — וועלכע בעשטימונגען זענען די אנגעשטרענגסטע אין לעבען? וועלכע ארבייטען נעהמען ביי דעם מענשען אוועק מעהר ענערגיע?

קומט אויס אזוי:

שרייבער און רעדאקטוירים לעבען אין דורכשניט ווייניגער ווי באנקירען, צום ביישפיל, פארמערס לעבען לענגער ווי ריכטער, ווי געלערנטע, דאס איז אויך גענוג צו ערווארטען. דאס איז פערשטענדליך. קאפ־ארבייט מאטערט אוים. דער נעראנק, אבער, וואס איז פערשפרייט צווישען עולם, אז אין שטאט לעבט מען בכלל לענגער ווי אין דארף, — איז נישט ריכטיג. לויט אסבארנ'ס ציפערען, לעבען אינזשינערען, צום ביישפיל, נישט ווייניגער פון פארמערס. די זאך איז נישט וואו מען לעבט, נאר וואס פאר א לעבען מען פיהרט.

און נאך א זאך האט ד״ר אסבארן אויסגעפונען פון זיינע ציפערען; אויב איינער האט איינמאל שוין געהייראט, דאן ווערט ער, אין די מעהרסטע פאלען, שוין נישט בלייבען אליין אין לעבען ווען זיין פרוי זאל שטארבען, אדער ער זאל פונאנדערגעהן מיט איהר. פריהער אדער שפעטער וועט ער זיך אויסזוכען אן אנדערע פרוי. ער קען שוין נישט לעבען אליין. דאכט זיך, ווען ער איז געווען פערהייראט צו זיין ערשטער פרוי, האט ער מאמענטענווייז געטראכט, דאס ווען ער זאל קענען אנהויבען זיין לעבען איבעראנייעם, וואלט ער שוין קיינמאל מעהר נישט געהייראט. אבער ווען ער בלייבט טאקע אליין, דאן דערפיהלט ער זיך אזוי ווי פערלוירען. אלע זיינע בחור'שע פערבינדונגען זענען שוין פון לאנג איבערגעריסען געווארען און ער קען זיך מעהר נישט אומקעהרען צום פריהערדיגען לעבען. אזוי איז דאס אין די מעהרסטע פאלען.

א טראגעדיע מיט א טויב-שטומען.

פערברענט געווארען בעת א שרפה און זיך נישט געקאנט ראטעווען.

אין פאריז אויף 14 רי רעו עפיטענעס האט פאסירט א שרעקליכע טראגעדיע, וועלכע האט אויפגערוערט דעם גאנצען קווארטאל. א מענשליכער קערפער האט געברענט ווי א ליכט, און קיינער האט נישט געקענט העלפען. א גרויסער עולם האט זיך פערזאמעלט ארום דעם ארט פון דער שרפה און געזכט, פון וואנען עס הערט זיך דאס קרעכצען. אבער קיינער האט זיך נישט אפגערופען, ווייל דער קרבן איז געווען א טויב־שטומער.

דער טויב־שטומער איז געווען דער 71־יעהריגער וויקטאר ושענטיל. ער האט געהאט 8 קינדער, וועמען ער האט צוטיילט זיין פערמעגען און ער איז פערבליבען אליין אין זיין וואוינונג אויף 14 רי רעו עפינעט. די קינדער האבען איהם אבער פערלאזען. פון גרויסע צרות און עלענד איז ער טויב און שטום געווארען. מיט צוויי יאהר צוריק איז אויך געשטארבען זיין פרוי. וויקטאר איז געבליבען אהן שום שטיצע. יעדע נאכט פלעגט ער ארא[illegible] פון בעט נעהמען א טרונק וואסער אין קיך. די לעצטע נאכט האט ער אנגעצונדען א לאמפ און איז נעגאנגען ווי שטענדיג נאך א טרונק וואסער אין קיך. פערבייגעהענדיג האט ער זיך אפגעשטעלט נעבען א קליין טישעל אויף וועלכען עס איז געלעגען דאס בילד פון זיין פערשטארבענער אלטיטשקע. דער אלטער האט זיך פער'חלומט וועגען זיין אמאליג גוט לעבען. דער 71־יעהריגער טויב־שטומער האט זיך פערגעסען און ארויסגעלאזען די לאמפ פון האנד. דאס פייער האט גלייך זיך אנגעכאפט און דעם אלטענ'ס העמד האט אנגעהויבען ברענען. ער האט זיך גלייך פערלוירען און געלאפען אינסטינקטיוו צום פענסטער, נישט כדי צו שרייען, ווייל ער איז דאך א טויב־שטומער, נאר צו ווייזען מיט די הענד.

דאס פייער האט זיך דערווייל פערשפרייט איבערן גאנצען הויז. די שכנים האבען דערזעהען דאס פייער און געלאפען אויפברעכען די טיר פון וואוינונג. זיי האבען אויך געשריגען צום אלטען, ער זאל ארויסגעהן דורך דער טיר. דער אלטער איז אבער אלץ געשטאנען ביים פענסטער ארומגעכאפט מיט פלאמען. עס זענען אנגעקומען פייער־לעשער, און מען האט אנגעהויבען צו לעשען די שרפה, ערשט אין א האלבע שעה ארום האט מען געפונען דעם טויב־שטומען 71־יעהריגען אלטען, ליגענדיג אויף דער פארלאגע פול מיט וואונדען פון דער שרפה. דער אלטער האט נאך געהאלטען אין האנד די [illegible] דאס פון זיין פרוי'ס פאטאגראפיע, ווייל דאס בילד אליין איז שוין געווען פערברענט. מען האט דעם אלטען געבראכט אין שפיטאל, וואו ער איז באלד געשטארבען פון די שווערע וואונדען.

אכטונג, לאדז און אומגעגענד!

דעם גרעסטען אויסוואהל פון יודישע ליטעראטור בעקומט איהר נאר אין דער בוכהאנדלונג פון

נ. בערלינסקי אלט-שטאט 12 (לינקע זייט, 2 שטאק)

בעמערקונג: אויף לאגער ביכער פון: קיטצקין, „ביכער", „קולטור־ליגע", בנישאזא, „די וועלט", גיטלין, „נייע קולטור". ווי אויך אמעריקאנער און בערלינער. ספעציעלער אויסוואהל פון יודישע פיעסען. גוטע בעדינגונגען.

לעטשניצע פון דאקטוירים הפעציאליסטען

און ערצטליך־דענטיסטישער קאבינעט

זגיערסקא 17 טעל. 16-33.

ד״ר ראקאווסקי	נאז האלז, אויערן קר.	10—11 5—6, 7—8
ד״ר רוזענבלום	הויט און געשלעכטס קר.	10—11 1—2
ד״ר גאלדשטיין	אינערע-קראנקהייטען	1—2, 6—7
ד״ר יחזקאל	נערווען קראנקהייטען	12—2
ד״ר ראזענצווייג	קינדער־קראנקהייטען	10—12 4—5
ד״ר פעטערזיל	כירורגיע און געבורטס־הילף	11—1½ 5—6
ד״ר כהן	ביזורניש־קראנקהייט.	4—5 ווב. 1—2
ד״ר היינבערג	אויג. הערי, לונגען־קר.	11—1 5½—7
ד״ר מזופל	רענטגען	10—12 4—6
א. גראדזענסקי	צאהן־ארצט	5—7
י. פאגעם	צאהן־ארצט	9—2

צאהן־פלאמבירונגען, בעלייכטונג, קראנען, טעסטען א. א. וו. פאר דער לעטשניצע איז בעקומען געהערען

א רענטגען-אינסטיטוט

[illegible]

די לעטשניצע איז אויך אפען זונטאג. היזים אין דער שטאט.

ערצטליך-קאמיסיע. גאבינעט

ד״ר. מ. מארקוס נעהמט אן פון 5—7 אוונט

ווארנונג!

אזוי ווי עס האבען זיך בעוויזען אין שטאט פערשידענע נאכגעמאכטע פעלד־בעטען, מאך איך בעקאנט דאס געערטע פובליקום, אז די עכט-פאטענטירטע עכט-פאטענטירטע **בעטען** זענען פערזעהען נאר מיט דער שוץ-מארקע

PALMA - PATENT

פאר וועלכע מיר זענען פעראנטווארטליך ביז 3 יאהר.

— צו בעקומען אין אלע געשעפטען. —

ווסע־רעם, בעזיצען מיר שטענדיג אויף לאגער אין א גרויסען אויסוואהל

ניקעל־בעטען, אמעריקאנקעס,

ניקעל־קינדער־בעטען, קינדער־וועגעלעך,

טיש־בעטען, קינדער־בענקעלעך

מעטער־מאס, אויף רעדלעך.

מאטראצען געבעטע, שאמקאווע און קאנאדיסקע. **קאזעטקעס און טאפטשאנעס.**

בעמ.: בעטלעך מיט וועגטלעך ווייט אדער ברון 17 זל., פאלאווע־בעטלעך 14 זל. רעעלע בעהאנדלונג. :: פאבריקס־פרייזען. :: ועמטליבע רעפעראטורן.

הורט! **לאדז, פאלנאצנא 24, טעל. 31-85.** דעטייל!

לשמוע אל הרנה ואל התפלה.

אין דעם ערסטקלאסיגען זאל „קאלאסעאום", זאכאדניא 53

ווערט געדאווענט **ראש השנה** און **יום-כפור**

מיט בעריהמטע חזנים.

בעקוועמע פלעצער און היגיענישע איינריכטונג. ביטע בעצייטענס זיך פערזעהן מיט פלעצער. בילעטען צו בעקומען טעגליך פון 9 פריה ביז 10 אוו. אין זאל „קאלאסעאום"

לשמוע אל הרנה ואל התפלה

אין דעם ערשטקלאסיגען זאל

„נאווא-אנגעלסקי" פאלודניאווא 10

ווערט געדאווענט **ראש-השנה** און **יום-כפור**

מיט בעריהמטע חזנים און גוט-איינשטודירט כאר.

ביטע זיך צו פערזעהען בעצייטענס מיט פלעצע ר.

מחזורים

25 פראצ. ביליגער אין ווילנער ספרים־פקאד

א. מ. גרובשטיין, וושכאדניא 54.

איז צובעקומען אלע ארט מחזורים, ווי אויך די וועלט-בערימטע „רב פנינם" מחזורים און מחזורים מיט אריגינעלע פוילישע איבערזעצונג אין פראכט באנד און לייווענד און לעדער. ס'איז אויך צו בעקומען די מעשען-מחזורים „סבורת הקודש" און א לוקסוס-אויסגאבע. א גרויסער אויסוואהל פון ש״ס, טורים, רמב״ם, חומשים, פסוקים, משניות, מדרשים און סידורים; מעצ. פלה-סידורים און קונסט־באנד; טלתים, גארטלען, קאפלען, ציצית, מזוזות, קינדער גמרות ספעציעלע בתנות. פאר פיטרוננען. פאר הרר-קינדער ספעציעלער ראבאט! נעדעקט דעם אדרעס!

א. מ. גרובשטיין, וושכאדניא 54. (פראנט 1־טער שטאק)

וויכטיג פאר ה״ה פריזיערס!!!

לכבוד יום־טוב

עמפפעהל איך א גרויסען אויסוואהל פון:

קעלנישע בלומען-וואסער	3.20 א קילא
וועזשעטאל	1.40 „
ראזיר-זייף „אראז"	6.00 „
ברילאנטין	3.40 „
פראנצויזישער לאקיר	45 גר. א דעקא.

איך בעזיץ א רייכען אויסוואהל פון ראזיר־מעסערס, פלאטין און שטאהל־זאכען צו פאבריקס־פרייזען. מיט אכטונג

י. דרוקער, זאוואדזקא 11.

בעמ.: פאר ענגראסיסטען — געהעריגער ראבאט און גינסטיגע בעדינגונגען.

אויף ראטעס!!!

אייבער-העמדער

און נאכט-העמדער

פון פאפעליז, זעפיר און אנדערע שטאפען צו בעקומען אין דער ערשטקלאסיגער פראצאווניע פון

J. WOROBIEJCZYK

41. KILIŃSKIEGO 41.

Dr. med. H. Lubicz

צעגעלניאנא 43, טעל. 34-41

ספעציאליסט פאר הויט, ווענערישע און מענער-שוואכע קראנקהייטען. מיט היילונגס-קווארץ-לאמפען (האר-אויספאל)

צוריקגעקעהרט

נעהמט אן פון 8—10 און פון 5—8 אוונט.

פרייע טריבונע.

אַ בריף אין רעדאַקציע.

ג׳ ה׳ רעדאַקטאָר!

אין נעכטיגען נומער „נ. פאָלקסבלאַט״ איז געווען געדרוקט אַ פעסטשטעלונג פון דער פערוואַלטונג פון דער יודישער פיליע פון טעקסטיל-פעראיין וועגען שטרייק פון די שטריקער-אַרבייטער. מיר בעטען אייך צו געבען אין אייער חשוב׳ער צייטונג פאָלגענדע פעסטשטעלונג.

1) שבת דעם 8. ד. ח. איז אויף דער פערזאַמלונג פון די שטריקער אַרבייטער אין דער אַנוועזענהייט פון העכער 300 מאַן בעשלאָסען געוואָרען צו פערשטרייקען, פאָדערענדיג אַ הוספה פון 20 און 25. פראָצ.

2) דער דאָזיגער שטרייק דויערט פון זונטאָג אָן. ביז איצט האָבען שוין פיל אונטערנעהמער אונטערגעשריבען און ביי די איבריגע דויערט דער שטרייק.

3) דער שטרייק איז אַרויסגערופען געוואָרען דורך דער איניציאַטיוו פון די אַרבייטער גופא.

נאָך דעם ווי די פערוואַלטונג האָט זיך צוליב פאַרטייאישע סיבות אָפגעזאָגט די שטריקער-אַרבייטער צו אָרגאַניזירען און דעם שטרייק אויפצונעמען.

4) וועגען דער פלומר׳שטער גישט „פעראינטערעסירקייט״ צו דער אַקציע מצד די שטריקער-אַרבייטער קאָן דינען דער פאַקט, וואָס די פערוואַלטונג האָט געפרובט צו פערטרייבען די פערזאַמלונג פון די שטריקער-אַרבייטער.

5) טראָץ דעם, וואָס דעלעגאַציעס פון שטריקער-אַרבייטער האָבען זיך איינינע מאָל געוואָנדען צו דער פערוואַלטונג וועגען איבערנעהמען די אָנפיהרונג פון שטרייק, האָט זיך די פערוואַלטונג דאָך אָפגעזאָגט דאָס צו טון. דער תירוץ איז געווען, אַז די שטריקער-אַרבייטער זענען נישט קיין פעראיינס מיטגלידער.

מיט אַכטונג

דער שטרייק-קאָמיטעט.

פאָרזיצער: **שאַכטער.**

סעקרעטאַר: **שפיצבערג.**

נייער קינאָ-„קאַפּיטאָל״.

(—) די טעג ווערט אין לאָדז געעפענט, אויפ׳ן אָרט פון פריהערדיגען קינאָ-טעאַטער, „אימפעריאַל״, נאָך אַ גענויגער רעמאָנטירונג און אייראָפּעאישער איינריכטונג, געעפענט אַ ניי קינאָ-טעאַטער „קאַפּיטאָל״.

דאָס קינאָ-„קאַפּיטאָל״ וועט זיין פערזעהען מיט די מאָדערנסטע איינריכטונגען און די דירעקציע בעמיהט זיך מיט אַלע כחות, אַז „קאַפּיטאָל״ זאָל זיין איינ׳ פון די שענסטע און מאָדערנסטע קינאָ׳ס אין לאָדז.

כדאַי איז צו דערמאָנען, אַז די דירעקציע פון „קאַפּיטאָל״ שטעלט אַריין אין אָרקעסטער אַן אָרגעל און דאָס איז אַ נייעס, וועלכעס איז ביז איצט אין קיין שום היגען קינאָ נישט פערהאַנען.

מעסער-שטעכערייען.

(2) נעכטען 5 פאַרטאָגס זענען אונבעקאַנטע פערזאָנען בעפאַלען דעם 27 יעהריגען זיגמונד באַגוסלאַווסקי און איהם שווער-פערוואונדעט מיט אַ מעסער אין ברוסט. די פאָגאָטאָוויע האָט דעם שווער-פערוואונדעטען אָפגעפיהרט אין שפיטאָל. אויף דרעווגאָווסקאַ גאַס, דער אָנפאַלער איז ענטלאָפען.

אויף צמענטאַרנאַ 9 זענען אונבעקאַנטע פערזאָנען בעפאַלען מיט מעסערס דעם 29 יעהריגען פראַנטשישעק אַנדזשעיאַק מיט זיין שוועסטער עווא אַנדזשעיאַק. ביידע זענען פערוואונדעט געוואָרען און פאָגאָטאָוויע האָט זיי ערטיילט הילף.

Dr. Z. Rakowski

ספעצ. פאַר אויערען-, נאָז-, האַלז- און לונגען-קראַנקה.

קאָנסטאַנטינער 9, טעלעפאָן 27-81.

זפרעכשטונדען פון 12—2 און פון 5—7. נעמט אויך אָן אין לעמשניצע, פעטריקאווער 17 פון 10—11 און פון 2—3.

אל תתהלל ביום מחר!!

כי לא תדע מה ילד יום.

לייג נישט אָפּ אויף מאָרגען

נאָר, אַז דו דאַרפסט ערלעדיגען כאַנדאַווע זאַכען זאָלסטו גלייך קומען צו לויפען אין ביוראָ

פעטריקאַווער 17 הויף גאַנג זאַכאַדניאַ 52

וואו ס׳ווערט ערלעדיגט און געוויסענהאַפט געשריבען לויט׳ן אוסטאַוו אַלערליי ביטעס, קלאַוזולעס, זאַבעזפּיעטשעניעס אויף אַלע שטעט אין פוילען, אַפּעלאַציעס ציווילנע און קאַרנע אַפּאַזיציעס, אַדוואַלאַניעס, רעקורסען וועגען דירה אין אורזשאַנד-ראָזיעמטשי, וועגען פעסער אין קאָמיסאַריאַט-רזשאָנדו און אַלע פּאָליציי-בעצירקען, אַקטען אינטערציזיעס, אַקטע דאַראָוויזנעס, קאַרנע מפּראָוועס, ווי אויך איבערזעצונגען אין אַלע שפּראַכען. ספּעציאַליסט פון שותפות-אַקטען.

מיט אַכטונג

י. מאַנעלאַ רעכט-קאָנסולענט.

צו די ה״ה גנבים!

נעכטען האָט מען מיר ביים אַלעקסאַנדרער טראַמוואַי אַרויסגענומען אַ פּאָרטפעל מיט פערשידענע דאָקומענטען, 2 וועקסלען צו 200 זל., ווי אויך אַ פּראָטעסט אויף 300 זל., וואָס האָט פאַר קיינעם קיין שום ווערט נישט, ווייל איך ערקלער עס פאַר אומגילטיג. אָפּצושיקען פער פּאָסט צו **שולמייסטער, ראש** און קאָמפּ. פּולנאָצנאַ 5 אָדער טעל. 35-87. דיסקרעציע געזיכערט.

ראַמען-שניידער-געזעלען

נאָך בידגאָשטש

צו קאָנפעקציאָנס-אַרבייט

נעגען גאַנץ יעהרליכען קאָנטראַקט מיט געזיכערטע אַרבייט ווערט געבריכט. צו מעלדען זיך היינט מיטוואָך און מאָרגען דאָנערשטאָג אין האָטעל „סאַוואָי״ № 402 פון 2 ביז 4 נאָכמיטאָג אָדער שריפטליך בידגאָשטש, סטאַרי רינעק 27, קאָנפעקציאָנס-פאַבריק אַבראַם צבי.

842

בעקאַנטמאַכונג.

ס׳איז אָנגעקומען צום הערבסט-סעזאָן אַ גרויסער אויסוואַהל פון

העררען-היטען

די נייעסטע פאַסאָנען גלאַטע, האַרע, פּליוש און שטייפע היטען, אינלענדישע און אויסלענדישע, ווי אויך אַ אויסוואַהל פון אויסלענדישע ספּאָרט-מיטצען צו קאָנקורענץ-פּרייזען!

היימאַן טוראָבינער, פעטריקאָווער 82 פּראָנט-נעשעפט

בעמערקונג: ביי מיין היטען געשעפט איז איינגעפיהרט אַ ספּעציעלע אַבטיילונג פון פערשידענע פעלץ-וואַרען.

אַ יונגע

וואָס וויל ערלערנען דאָס עלעקטראָטעכנישע פאַך קאָן זיך מעלדען

ביי זענדעל

פּלאַץ וואָלנאָשטשי 9.

זאַפּאַרט ווערט געזוכט

קעטלערינס, נייהערינס, קנעפּלנייהערינס צו טריקאָטאַזש קילינסקיעגאָ 41, וואוינונג 32.

668

שטריקער אַרבייטער

ווערען געזוכט ביי לענטשיצקי וואָלבאָרסקאַ 22.

898

ענטשולדיגונג.

מיר ענטשולדיגען זיך פאַר׳ן מייסטער

ז. לוקסענבורג

און מיר טרעטען צו צו דער אַרבייט.

ירחמיאל גרינאָך

פּ של דאַבושינסקי

ZDOLNY

CZŁOWIEK

piszący na maszynie, poszukuje posady biurowej. Wiadomość u p. Abrama Hochberga, Żeromskiego № 1, teł. 36-77. 998

שטריקער

ווערט געזוכט

אין דער סוויטער-פאַבריק זאַכאַדניאַ 66.

Karol Goeppert

Najlepszy filcowy kapelusz

MIEJSKI KINEMATOGRAF OSWIATOWY

Wodny Rynek (róg Rokicińskiej) tel. 18-26

Dojazd tramwajami 16 i 10.

Od wtorku, dnia 11-go do poniedziałku, dnia 17-go września 1928 r. włącznie.

Pierwszy raz w Łodzi

Henryk IV

(Le Vetr Galant)

W 15-tu aktach podług dzieła PIOTRA GILLES'A.

W rolach głównych: Almé Simon Girard, Claude Merelle Heribel, [illegible]e Guingand, Mac Erickson i Albert Meyer.

Następny program:

Bohaterskie serce

Film harcerski.

W poczekalniach kina codz. do g.22 audycje radjofonicz.

אַ ליכטיג לעבען

וועט האָבען יעדער, וועלכער וועט קויפען

עלעקטרישע לאָמפּען

און אַלע עלעקטרישע מאַטעריאַלען ביליגער ווי איבעראַל ביי

מ. זענדעל פּלאַץ וואָלנאָשטשי 9 רוג נאַוואָמיעסקאַ פראָנט-געשעפט

Dr. med. NIEWIAŻSKI

Sienkiewicza 34, tel. 59-40

ספּעציאַליסט פאַר סיפיליס, טריפּער און הויט-קראַנקהייטען. בעהאַנדלונג פון מענער-שוואַכע.

נעמט אָן פון 5—9 אָוונט, זונטאָג און חגאות פון 11—1 מיטאָג

Dr. A. MAZUR

צוריקגעקעהרט.

וואָסכאָדניאַ 65, טעל. 66-01

לעטשניצע

פון דאָקטוירים ספּעציאַליסטען און דענטיסטישער קאַבינעט.

בזשעזשינער 11, טעלעפאָן 37-63

אָפען פון 9 פריה ביז 7 אָוונט.

ד״ר וואָלינסקי נאָז, האַלז, אויערען קר.	4—3
ד״ר קערשנער קינדער קראַנקהייטען	4½-3 11-9
ד״ר שיפּמאַן אינערליכע קראַנקהייטען	1—11
ד״ר לובימאַש הויט און געשלעכט-קר.	1½ -12½
ד״ר שמירנפעלד נערווען און גייסטיגע קר.	2—1
ד״ר גאָלדבלאַט אויגען-קראַנקהייטען	½—12½
ד״ר עליאַסבערג כירורגישע קראַנקה.	2—1
ד״ר בערנסאָן פרויען און געבורטס-הילף	4—3

פּסיכאָ-טעראַפּיע, שפּראַך-שטערונגען ווי שטאַמלען א. א. אין פּאָקען-שטעכען, קינסטליכע בערג-זון, בעשטראַהלונג איינשפּריצונגען, מאַסאַזשען, עלעקטריזאַציע, אָפּעראַציעס. אויף פערלאַנג—הויזיטען אין שטאָט.—אין לאַבאָראַטאָריום ווערען אָנגענומען אַלע אַרט אַנאַליזען, ווי אויך פלעגמע און בלוט

אימפּונגען נעגען שקאַרלאַטין.

ד״ר ראָזשינסקי סטאָראָפּאָלסקאַ

צאָהן-אַרצט 10—1 3 6

קינסטליכע ציין, קאָראָנען, מאָסטען א. אַ. וו.

די לעטשניצע איז אויך טעטיג זונטאָג.

אַבאָנעמענטס-פּרייז: אין לאָדז — 5 זל. אַ חודש מיט צושטעלען אַ היים; אויף דער פּראָווינץ — 6 זל. אַ חודש; אין אויסלאַנד מיט 30 פּראָצ. טייערער.
געענדערונגען און אַ פערזיכערונג די אַנאָנסען אין דער צייטונג נישט פערנטוואָרטליך.

אַנאָנסען-פּרייז: פאַר׳ן מעקסט—15 גר. פרייטאָג און ערב יו״ט—20 גר. אין דער זייט 7 שפּאַלטען
אין מעקסט—40 . . . . 60— 4
נאָך׳ן מעקסט—1 . . . . 15— 7
ליינער דער שטאָט 50 פּראָצ. טייערער. אויסל. 100 פּראָצ. טייערער. מעלדונגען—10 גר. אַ וואָרט

Za Wydawnictwo „Najer Folksblat", spółdz. z odpowiedz. udziałami: Ch. J. Brustowski i D. Silberberg. Redaktor odpowiedzialny Ch. Bruchmal

Czcionkami i druk. „Najer Folksblat", Piotrkowska 21.